

בירושלים, יום ד', כ' בתמוז תש"י-50.7.5

על סדר היום עומדים שלשה ענינים: חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, אשר יבוא אלינו רק עם הסתייגותו של חבר הכנסת לם, כי אני קובע ששום הערות לא בתקבלו משום חבר הועדה. חוק זה יבוא אלינו בישיבת המליאה. דבר שני העומד על סדר היום - החלטת הממשלה - ויש לגמור גם ענין זה; ונוסף לכך, גמר הדיון בשאלה, איך להגיע לעיבוד החוקה. בינתיים נתווספו לסדר-היום גם חוק השבות, וכמו כן עלינו להחליט סוף כל סוף, מה יעשה בחוק גיל נישואין.

י. בר-יהודה:

אני חושב שזוהי החלטה סידורית, ואני מציע לגמור תחילה ענין זה.

חוק גיל בישראל

י. בר-יהודה:

המליאה החזירה את חוק גיל הנישואין לוועדה, על סנת לאשר ולגמור את הדיון בו.

אני מציע שבענין זה תעסוק לא הועדה כולה, אלא: א) שאין אנחנו שומעים את בא-כוח כל אחת מהדתות, אלא מסתפקים בשמיעת שנים-שלשה מומחים לענינים אלה, אצל הדתות השונות. מר הירשברג ממשרד הדתות פנה אלי, ואותו אפשר להזמין. נוסף לכך אפשר להזמין מומחה לחוק יהודי ומומחה לחוק בנוצרי; ב) אני מציע שתיכחד ועדת-משנה של שלשה-ארבעה חברים, אשר תשמע את דברי המומחים הנ"ל, ותוך חודש ימים תביא את הענין בפנינו.

היו"ר נ. ניר:

עד כמה שזכרוננו אינו מטעה אותי, החזרת הענין לוועדה נבעה מזה, שכאילו לא היינו בקיאים בחוק המושלמי; מצד הדת היהודית לא באה דרישה כזאת, ולכן אני חושב שאין צורך להזמין מומחה לחוק יהודי.

י. לם:

אני חושב שחברי הכנסת בר-יהודה ובר-רב-האי צדקו באמרו, שלפי החוק המושלמי אין סניעה להכניס את הסעיף הזה. אבל אני חושב שההצעה היא נכונה, והייתי מצמצם זאת רק למושלמים, מבלי לעורר עכשיו פרובלימות חדשות.

ד. בר-רב-האי:

גישתי היא אחרת לגמרי; אותי אין מעניינת שמיעת חוות-דעת של באי-כוח הדתות. אני חושב את עצם הענין של מתן אפשרות לבא-כוח המדינה להופיע בפני בתי דין דתיים - כדי לטעון את טענת הקטנה שאינה יכולה לטעון בעצמה - כפוגע בפרוצדורה המקודשת של בתי הדין הדתיים, ובסולל האפוסטרופות הקיימים לפי המב'לה. בשבילי אין זה קובע מאומה, וזה היסוד של כל החוק.

אני מתנגד לשמיעת באי-כוח הדתות. אני חושב שמה שנעשה בחוק הזה מצד לם - האולי בכוונה טובה - אבל גם באי-כוח היהדות הדתית השלימו בתקופה מסויימת, לאחר מאמצים רבים בוועדת משנה, ועכשיו הם התעוררו בהתנגדותם. לי, הדבר איננו דרוש. אני מתנגד להקמת ועדה זו, ומציע למליאת ועדת החוקה לאשר שזוהי העמדה של רוב הועדה. ישנה הסתייגות, ואנחנו נביא את הענין ונצביע עליו כפי שהיה.

מ. בן-עמי:

אם להחזיר את החוק לכנסת, מאיזו סיבה שהיא, ברור הדבר שזה טעון ליסוד נוסף. לא למדנו שום דבר חדש מדברי חבר הכנסת בר-רב-האי. ברצוני להוסיף משהו לדברי חבר הכנסת בר-יהודה: אני מציע שהמוזמנים לא יהיו באי-כוח משרד הדתות או בדומה לזה, כי אם אנשים מומחים, כמו שייך טאהר מנצרת.

אם הכנסת החזירה לנו את החוק, פירושו של דבר שהיה משהו הטעון בירור. הועדה תשמע את דעת המומחים, והיא סוברנית להחליט.

היו"ר נ. ניר:

יש שתי אפשרויות. אפשרות אחת, הכנסת החזירה לנו את החוק לפי בקשתם והסתייגותם של חברי הכנסת לם וג'רב'ורה, כדי שנבדוק את החוק המושלמי. היות וחבר הכנסת לם, שהציע את הדבר הזה - בדק את השאלה - אנחנו יכולים לומר שנסתפק בזה.

י. לם:

אני לא בדקתי די הצורך.

היו"ר נ. ניר: אם כן, אני חושב שההצעה הקונקרטית היא, שנרכיב ועדה בת שלשה אנשים, שתזמין לא את מר הירשברג, כי אם מושלמים.

י. בר-יהודה: אינני מעוניין לשמוע אינטרנסט, אלא מומחה שיספר לנו באופן אובייקטיבי, אותו דבר שאנו מעוניינים לדעת.

ה ח ל ט ה: הוחלט למסור ענין זה לוועדת-משנה, ומוסרים לחברי אותה ועדה יפוי-כוח לשמוע כל מי שיחליטו לשמוע, במשך שבועיים. חברי הועדה: י. בר-יהודה, י. קליבנוב, י. לם ו-ז. וורהפטיג (אם ירצה).

חוק השבות - תשי"ז - 1950

היו"ר נ. ניר: אני חייב למסור לכם קודם כל אינפורמציה כלשהי. אתמול התקיימה ישיבה של ועדת-משנה מצומצמת לחוקים בענין אחר לגמרי - בענין תיקונים לחוק התעבורה. עלה על דעתי להזמין עוד כמה מחברי הועדה שלנו, כדי שנוכל בינתיים לדון גם בחוק השבות, ולהכין משהו לקראת הישיבה של היום, כי אנחנו רוצים לסיים את הדיון בחוק זה ולהביאו עוד היום בפני מליאת הכנסת. שר המשפטים בקש להיות נוכח בישיבה, ובקשני להזמין גם את ראש הממשלה. חמשה מחברי ועדת החוקה, חוק ומשפט ישבו יחד עם שר המשפטים, ראש הממשלה ושני יועצים משפטיים, ושנו בחוק השבות. עברנו על כל החוק וסכמנו הצעות שונות. כל זה עשינו אתמול, כדי להקל על עבודת הועדה היום.

נתעוררה שאלה בנוגע לשם החוק. חבר הכנסת וורהפטיג הציע את השם: "חוק קיבוץ גלויות", וברצוני למסור בקיצור הסקר בענין זה. נשמעו נימוקים, כי יש כאילו שני מושגים של "שבות": חוזרים מן השבי וחוזרים ארצה. ראש הממשלה ענה בענין זה, שדוקא משום כך שישבנו בגלות, כאילו ישבנו בשבי. זה היה נימוקו של ראש הממשלה בעד השם "חוק השבות".

מ. בן-עמי: אני יודע פסוק: "ושב ה' את שבותך ואב וקבצך מכל העמים אשר הוליכך ה' שמה". פסוק זה נמצא בנביאים, ולכן אינני רואה כל פסול בשם זה, המבטא משהו מקורי, היסטורי, מלפני אלפי שנה. "שבות" במובן שבי, דבר זה איננו נכון. יש "שבות" במובן שבת, "שב ואל תעשה", אבל כאן זה דבר אחר. המקור הוא באמת לתפארה, ולגופו הרי הוא סכיל גם את ענין קיבוץ גלויות.

א. תבורי: אני מציע לוועדה, לא לקבל את הצעת חבר הכנסת וורהפטיג. אינני יכול להיכנס לויכוח היסטורי ופילולוגי לגבי המלה "שבות", אבל ההצעה שהוצעה היא רעה מאד, מאצא מפני שאיננה מבטאת את הסעיף היסודי בחוק הזה - הסעיף הראשון: "כל יהודי זכאי לעלות ארצה". אני יכול למנות לפחות עשרים חוקים שלנו שכבר קבלנו, המכוונים לקיבוץ גלויות. אם אנחנו מדברים על לשון עברית כעל לשון של חינוך וליכוד השבטים השונים וקיבוץ גלויות - זהו אחד החוקים האלה. תשעים אחוז של פעולתנו בשלב הראשון של תקמת המדינה, הרי זה קיבוץ גלויות, וכאן מדובר באמת על שבי ציון, על שאר-ישוב, וכן הלאה; ולכן אני מציע, להשאיר את השם כפי שהוא.

י. בר-יהודה: היות ואינני מומחה לשמות, אין לי שם שלישי, אבל אני שונא ארכיולוגיה לשם ארכיולוגיה בדברים כאלה, ובעיקר כשדובר זה מבטא בבת-אחת שני דברים.

י. בר-יהודה:

אני מתנגד איפוא לשני השמות - "חוק השבות", ו-"חוק קיבוץ גלויות".

ה ח ל ט ה: נתקבל השם: חוק השבות, תש"י - 1950.

סעיף 1: הזכות לעליה.

"כל יהודי זכאי לעלות ארצה".

היו"ר נ. ניר: בוועדה הסדומצמת נתעוררה השאלה: מי זה יהודי? והסביר ראש הממשלה - וכולם הסכימו אתו - שזוהי בעייה קשה מאד, ומפני זה יותר נוח לא לנגוע בה בחוק. יכול להיות שאחר-כך תבואנה תקנות המסבירה בענין זה.

ר. כהן: אני מבינה שלא קל הדבר לקבוע מה זה "יהודי", אבל התעוררה בלבי שאלה בקשר לכך. אני חושבת שאסור לנו לשכוח את בן-האדם שעליו יכול לחול, או לא לחול, החוק הזה. אני שואלת: מה יהיה גורלה של אשה לא יהודיה? בחו"ל יש נישואין אזרחיים, ואם לא יהודיה הנשואה ליהודי - עליו יחול החוק הזה ועליה לא יחול?

יכול להיות, ויש מקרים כאלה, אבל היא אם לילדים יהודיים. הילדים רוצים לחזור ארצה, והאם תישאר. דבר זה קשור במקצת בסעיף הרביעי.

אני מבינה שקשה להיכנס בפרטים, אבל אותן התקנות צריכאות לחול במפורש על אמהות ואבות, של אשה יהודיה, בעל יהודי וילדים יהודיים.

היו"ר נ. ניר: משום שזה דבר יסודי, ויכוח סתמי אין בו תועלת. אם יש הצעות אחרות, כדאי להתווכח. אני רציתי שהנאמים שיכואז, ידברו על הצעות חדשות.

י. בר-יהודה: אתחיל בהצעה: בסעיף 2, אחרי המלים: "כל יהודי זכאי לעלות ארצה", אני מציע להוסיף: "סעיף זה אינו ניתן לשינוי בהצבעה בכנסת". אני חושב שבדרך כלל יכולים להיות סעיפים, אלא שמהחליטים עליהם ברוב מיוחד, אבל בדרך כלל אפשר לשנות את הדבר הזה. ראיתי בכמה חוקות, שנגזע לדברים מסויימים אין ניתנת אפשרות של שינוי בהצבעה. נדמה לי, שאם יש משהו במדינת ישראל, הרי זה ענין זכותו של יהודי לעבור לארץ-ישראל, ודבר זה איננו יכול להיות תלוי בהצבעה. דבר זה אפשר לבטא רק אם נאמר: "סעיף זה אינו ניתן לשינוי בהצבעה בכנסת".

נדמה לי! שאם אנחנו רוצים לתת לחוק הזה את הערך הפרינציפיוני - זוהי הצורה הנאותה בה אפשר להרגיש זאת, את ערכו הפרינציפיוני המיוחד.

שמעתי אתמול מכן-גוריון - אם לומר זאת בעדינות - חשש כאילו אני רוצה להכניס תקדים בנוגע לחוקה, שאז אפשר יהיה לשנות ברוב פשוט או לא-פשוט. אני מודיע שלחוקה אני אציע מה שאני אציע, ואין זה שייך לאותו הענין. לו הייתי מסכים שאפשר לשנות את כל סעיפי החוקה באופן רגיל, הייתי, בנוגע לסעיף הזה, אומר אותו דבר: אם יש משהו מיוחד בקונסטיטוציה שלנו - לא הונדורסי, אם נדבר בנוסח של וורהפטיג - הרי זהו הסעיף.

י. בר-יהודה:

בענין "יהודי", אני מציע לא לדבר כאן. כל מה שאמרה חברת הכנסת כהן - אין צורך לשאול. מי שאיננו יהודי יוכל לבוא, אבל לפי סדרים אחרים, כפי שייקבע בחוק העליה והגירה, או חוק תיירות, ובכל מיני תקנות כפי שייקבעו. כאן מדובר על חוק שבות בלבד, ואין הדבר שייך לכאן.

אני מקווה שזהו החוק היחיד, מכל אלה אשר נתקבלו, בו מדובר על "יהודי" כקטגוריה מיוחדת, אשר רק לה קובעים את הזכות המיוחדת הזו. איננו צריכים ואיננו יכולים להכניס לכאן את כל יתר הבעיות, כי דבר זה יפגע באופי המיוחד של החוק.

ב.צ. דינבורג: יש מקום, לפי חוק זה, לעלות ארצה, אבל פירוש הדבר - גם לשבת בה, ועל כן אני מציע להוסיף ולומר בגמר הסעיף: "...לעלות ארצה ולשבת בה", ותוספת זו תהווה חלק אורגני של הסעיף בעצם ניסוחו.

אני מתנגד לעמדתה של חברת הכנסת כהן, שבכניס כאן כללי עליה בכל צורה אחרת. מי שיש לו שייכות לארץ-ישראל, איננו שב לארץ-ישראל, כי-אם בא לארץ-ישראל. עקרון השבות הוא ברור; כל מי שיש לו קשר היסטורי עם הארץ הזאת, רשאי לעלות. אין אנחנו יכולים לתפוס בבת אחת הכל; העקרון הוא עקרון היסטורי, ולכן אם נקבל את הצעת חברת הכנסת כהן, נקלקל את העקרון הזה.

ע. אסף: אני מציע להוסיף לסעיף הראשון את המלה "לשוב" ולומר: "כל יהודי זכאי לשוב ולעלות ארצה". אמנם אין לזה שום ערך מעשי, אולם זה מבטא יותר את הכוונה של החוק.

מתוך אותו נימוק, אני מתנגד לכן, שבחוק זה ידובר על עלייתם של לא-יהודים. יש חוקי עליה ועוד יהיו חוקי עליה, ואם נכנס כאן בכל הפרטים הללו, נפגום במהותו של החוק הזה, הרי בדבר אחד: זכותו של יהודי, כיהודי, לשוב לארץ-ישראל באופן מיוחד.

הדברים שחברת הכנסת כהן נגעה בהם, הם שלילות אנטישמיות שצריך לדון בהן, אבל לא בקשר לחוק הזה.

י. לס: אני מסכים לדברי פרופ' דינבורג. כאשר קוראים את החוק הזה, הרי הוא קובע דברים מסויימים. אתם אומרים שכל יהודי שעלה לפני כן, דינו כדין עולה לפי חוק זה, ואני שואל את עצמי: מהו דינו של עולה?

היור' נ. ניר: לפי ההגיון, זה שייך לסעיף 4.

י. לס: הצעתו של פרופ' דינבורג, לכתוב: "כל יהודי זכאי לעלות ארצה ולשבת בה", הרי זה דבר יסודי שצריך לקבל אותו. בסעיף 4 נאמר: "כל יהודי שעלה לארץ והשתקע בה לפני תחילת תקפו של חוק זה... דינו כדין עולה לפי חוק זה", ואני שואל: מה זאת אומרת "דינו כדין עולה"? מה דינו? האדם כבר עלה, והשאלה היא, מה קובע במקרה זה החוק. אני חושב שהתוספת הנ"ל היא חשובה, ויש לקבלה.

החוק קובע, שיהודי זכאי לעלות ארצה, אולם אם הוא מסכך את בטחון המדינה או שהוא - מבחינת בריאות - עלול לסכן את הבטחון, לאדם זה לא יתנו רשות לעלות. אני מקבל את הסעיף הזה, אבל כאשר בסעיף 4 נאמר ש"דינו כדין עולה לפי חוק זה", אפשר לפרש את החוק כך, שמי שעלה ארצה ולאחר שישב בה הפך להיות גורם מסכן את בטחון המדינה - ואני מזכיר לכם את חוק בטחון והגנה, ששם היה כתוב במפורש, וכולם התנגדו לכן - אפשר יהיה לבטל את אזהרותיו ולגרשו מן הארץ. אם כי אני מקבל את סעיף 2 אני חושב, שלאחר שאדם עלה ארצה, אין כל סמכות למדינה לבטל את זכותו לעליה, ולכן, כאשר רוצים להבטיח זאת, צריך לקבל את הרעיון של פרופ' דינבורג ואת הצעתו.

י. בר-יהודה: מהו ההבדל בין "עלה ארצה" לבין "בא ארצה"?
"בא", זה אומר גם כתייר, ו"עלה", זאת
אומרת שהוא בא על-סמך להשתקע - ובחוק אמנם כתוב "בא".

א. תבורי: אני חושב, שאסור לנו לקבוע דרך אגב עקרון
חדש. אינני מבין מדוע אנחנו צריכים לקבוע
שיש איזה דבר מיסטי, אלוהי, שאסור לעם לדבר בו ולהחליט בקשר אליו.
הרי אנחנו בעצמנו מוסרים לעם את הסמכות - במוסד החוקק שלו - לחוקק
את החוק הזה, וכעת הציעו כאן, דרך אגב, לקבוע עקרון הפוגע בסוברניות
של מדינה דמוקרטית, לאי-אפשרות לדבר על הדבר בכנסת. אי-אפשר להציע
שאסיפה מכוננת או פרלמנט, לא ידונו בעניין זה, כי סמכותו של העם
לדון בכל עניין שהוא.

אם מניחים שיש איזה דבר שאין יכולים לדון
בו, אין קיימת מדינה דמוקרטית ואין קיימת הסוברניות של אסיפה מכוננת.
חבר הכנסת בר-יהודה רוצה לקבוע בהצעתו, שיש איזה דבר אליו - אבל
הרי אנחנו בעצמנו מקבלים את החוק הזה.

י. בר-יהודה: את הזכות הזאת אינך נותן, אלא קובע שהיא
ישנה.

א. תבורי: חבר הכנסת בר-יהודה קובע לנו איזו זכות
יותר גדולה. אינני מבין מדוע תקבל על עצמך
יהירות זו, שאנחנו - בהרכב זה - יכולים להתעלות ולתת לאומה חוק כזה,
ושאי-פעם יצטרך הפרלמנט לבטל את הדבר הזה? למה לנו לקבוע איזה עקרון
קדוש ולומר למפרע, שיש משהו שאין העם יכול להחליט בקשר עליו; לשם
מה נעשה זאת?

אין התנגדותי לדבר נובעת מתוך כך, שאני רוצה
להחשיך את חבר הכנסת בר-יהודה, שהוא רוצה להגניב איזה תקדים, אבל
אפילו בניגוד לרצונו, יהיה בכך משום תקדים קונסטיטוציוני. אם מדברים
על רוב שיש בסמכותו לשנות חוקים, נדבר על כך בעת הדיון על חוקי
יסוד ואופן שינויים, אבל לא במקום זה.

היו"ר נ. ניר: בשנה שעברה קבלנו פעם צורה של דיונים,
שלאחר שנשמעה הצעה, תינתן רשות הדיבור
לחבר אחד בעד וחבר שני נגד, ואני רוצה לחדש כעת את ההסדר הזה. אם
אין הצעות חדשות לאחר שנשמעו הדברים הנ"ל, ניגש להצבעה, כי יש
ברצוני להביא את החוק הזה עוד היום למליאת הכנסת.

י. בדר: קודם כל עלי להדגיש לכבוד הממשלה, שמעוף
זה שופה לגמרי מכל יתר חוקי המדינה. בחוק
הזה לא נקבע שמות ליהודי לעלות לשטח ישראל, כי אם נקבע דין יסודי
מאד, שתקפו חל לגבי כל הארץ, וזה טוב מאד. אינני יודע אם הממשלה
השתמשה במלה "ארצה" בכוונה, אולם אם כן - עלי להדגיש שטוב עשתה.

אם כן, אני חושב שדין כזה אינו יכול להיות
נתון לאותן אפשרויות של שינוי החלות לגבי יתר החוקים, ולכן צדק
חבר הכנסת בר-יהודה בדרישתו.

בנוגע להוספת המלה "להשתקע". אני בעד זה, כי
שהחוק הזה - ועל כך עוד נדבר בסעיף ב' - פותח כל מיני אפשרויות
ודרכים שעלולים לגרום לכך, שבמציאות המדינה לא יישאר ממנו יותר מאשר
מן הסיסמא שעל פסל החירות שבנסל ניו-יורק. ואחרי הפרצות בחוק הזה הוא,
שאין כאן איסור גירוש יהודי מן הארץ; הוא יכול לעלות, אבל אסור לגרש
אותו; יש חוקים כאלה בישראל. מכיון שיש לנו נסיון בשטח זה, שהמפלגות
שהן כעת בשלטון נתנו בזמנו יד לגירוש יהודים מן הארץ, חושב אני שצריך
לסתום את הפרצה הזו בחוק, ולכן אני בעד הצעתם של חברי הכנסת לס' ודינבורג,
לכתוב "ולהשתקע", ואני מבקש את חבר הכנסת בר-יהודה, שבהתחשב בניסוק
הזה ובהתחשב בזה שלא ידוע נגד איזה יהודי יוכלו להפעיל פעם חוקים אלו

י. בדר:

בענין גירוש אדם מן הארץ - ישנה הפעם את דעתו בענין זה.

ד. בר-רב-האי: ברצוני לדבר נגד הצעתו של חבר הכנסת דינבורג, ואחזור על נימוק שנתן אתמול ראש הממשלה בענין זה. לפי דעתי, כולל המונח "לעלות ארצה" את כל מה שחבר הכנסת דינבורג רוצה להוסיף. במשך 60 השנים האחרונות ~~בארץ~~ שגורים בארץ בלשון השטות: "עולה לארץ-ישראל", "עליה לארץ-ישראל", "שלש עליות", "ארבע עליות" וכן הלאה, וכאשר אומרים "עליה לארץ-ישראל" אין זו עליה של תיירים, ואפילו לא עליית אנשים החוזרים לארץ. כאשר אומרים "עולה לארץ" הרי זה שונה ממהגר לארץ. זהו כמעט מושג שאיננו ניתן לתרגום מדויק באיזו שהיא שפה.

א. פרמינגרס ריפטריוציה.

ד. בר-רב-האי: אינני רוצה לדון בחששות שהובעו בקשר לגירוש יהודים מארץ-ישראל; דבר זה איננו רציני. המושג עולה - כל יהודי זכאי לעלות ארצה - כולל כל אותם המימנים המיוחדים שבנם רצה חבר הכנסת דינבורג להרחיב את הענין, בהוספת המלים "לשבת בארץ". ביחס לסבירים, המדובר הוא בתקופת זמן קצרה, אבל לגבי עולים המדובר במשהו מושלם וכולל את הכל, ולכן אינני רואה צורך לקבל את ההצעה שהוצעה.

אנחנו גם התרגלנו לזה, שהמלה "עולה" עברה עכשיו לכל אותן השפות הנפוצות, שבהן כותבים על ארץ-ישראל.

ביחס לתיקונים שהציע חבר הכנסת בר-יהודה, נשאר לי רק להצטרף לדעתו של חבר הכנסת תבורי, אם כי הייתי מנסק זאת אחרת.

ט. בן-עמי: המלה "להשתקע" נמצאת במשנה, ובהגדה של פסח; לא להשתקע, כי אם "לגור" בארץ. "מגורים" הוא דבר זמני, בעוד ש"השתקעות" זה דבר של קבע. אני תומך במלה "להשתקע" בארץ, שהולכת בעקבות המשנה.

לגבי ענין העליות ארצה, ראינו עליות שאין בהן השתקעות והתישבות קבועה. גם פי שבא לארץ כתייר היה עולה לארץ, כי מי שבא לארץ הוא עולה סלמטה למעלה - במובן התיאורטי של המלה. משום כך, בלי התוספת של "ולהשתקע בה", אין הזכות הזאת אבסולוטית עדיין.

מצד שני, ביחס לחששותיו של חבר הכנסת בר-יהודה, אני רוצה להוסיף ולומר: זכותו הטבעית של כל יהודי - לעלות ארצה, ואם אנחנו קובעים שזוהי זכות טבעית, סמילא אין אפשרות לשלול את הזכות הזאת.

אני מציע למצוא ביטוי, שיתן את ההבהרה הדרושה, שדבר זה נובע מתוקף היותו יהודי, וכי אז הזכות הזו מובנת מאליה, וענין ה"השתקעות" צריך להיות בגופו של החוק.

ח. רובין: אני תומך בחברים שהציעו להוסיף את המלה "להשתקע".

ב.צ. דינבורג: אני גם מוסיף את המלה "ולשבת".

ח. רובין: שלא בקשר לגופו מסויים - "לשבת", "להשתקע" או "לחיות" - הדבר צריך לבוא כתוספת המסמלת לא רק את האקט החד-פעמי של עליה, אלא פעולת התמדה. במושג "עליה", עד כמה שאני תופס את כוונת השפה, יש פעולה חד-פעמית. סכל מקום, המלה "עליה" היא כל כך עשירה תוכן - ובגלל זה גם לכל כך לא מוגדרת - שמוטב להוסיף את הדבר הזה.

ח. רובין:

אני רוצה להגיד לחברים תבורי ובר-רב-האי שערערו על ענין של החלטה פה-אחד. כל אחד מאתנו מבין, שלא יכול להיות עקרון קונסטיטוציוני, שאפשר לשנות את החוקה - באיזה חוק שהוא - פה אחד. אילו היינו מציעים, שאפשר יהיה לשנות זאת רק ברוב של ארבע-חמישיות, היה יכול משהו לסעון, שזהו תקדים. אבל, אצאא אם כולם מסכימים ואומרים את זאת כאן, ברור שאין בכך משום תקדים קונסטיטוציוני שיכול לשמש תקדים, אלא להיפך: יש בזה הדגשה יוצאת מן הכלל.

י. לם: הדגשה של טוטאליטריות, לפי דעתי, ושום דבר אחר.

ח. רובין: אני נדהם לשמע קריאת ביניים זו, של חברי לם. בתוספת שהציע פרופ' רינבוכג דרושה גם מתחשב בסעיף 4, ואני מסכים לכך, שיש לה חשיבות במקום זה.

ח. כהן: אני רוצה להזהירכם בפני כל תוספת לסעיף הראשון.

(א) בדבר "לעלות". חבר הכנסת בן-עמי צדק באמרו, שכלשון המשנה יש למלא, "עלה ארצה" טובן קונקרטי: כפי שעלו ארצה, כך ירדו מצרימה. אבל, בינתיים נשתנתה השפה שלנו. כאשר מדברים עכשיו על עליה, נותנים למושג הזה תוכן הרבה יותר רחב, הרבה יותר גדול. מי שעולה ארצה, עולה כדי להיבנות בה. צאברגע שאתם תוספו מלה על המלה הזו "לעלות", אתם מאשרים כאילו המלה "לעלות" כשהיא לעצמה, עדיין סעונה הוספה - ובזה אנחנו מסש חוזרים לימי קדם. חושבני שהמלים "לעלות ארצה" מכילות הכל, וכל המוסיף - גורע.

(ב) הערובה הקונסטיטוציונית או האחרת, שיהודי לא יגורש מן הארץ, היא ארובה קונסטיטוציונית, שהכנסת - אם תמצא לנכון - תכניס במקום הנכון; לא זהו המקום הנכון. אנחנו מתכוונים להביא לדיון לפני הכנסת, יחד עם חוק האזרחות, גם "חוק הגירה", אשר יסדיר בכלל את כל עניני הכניסה לארץ, למהגרים; זאת אומרת, לאנשים שאינם יהודים ורוצים לעלות ארצה, ועל אלה תחול ההוראה שחברת הכנסת כהן בקשה להכניס בחוק הזה. כמו כן ידון החוק הזה בענין גירוש אנשים מן הארץ, שאינם נמצאים בה ברשיון, או בזכותם שם יהיה מקום לחבר הכנסת בדר, לומר מה שברצונו לומר, ולהכניס ערובה, ששום אדם לא יגורש מן הארץ.

(ג) בנוגע להצעתו של חבר הכנסת בר-יהודה, בקשר לשינוי הזה. דעתי היא, שאין לדבר זה מקום בחוק. החוק הזה הוא חוק כמו יתר החוקים. לעת-עתה, כל זמן שלא יהיה חלק של החוקה, וכל זמן שהוא חוק כמו יתר החוקים, הוא קובע זכויות והוא מעניק זכויות. אחרי שהכנסת תחוקק חוק זה, תהיה ליהודי הזכות והאפשרות, לבוא לבית-משפט ולתבוע זכות זו. דבר זה אין הוא יכול לעשותו כיום. אם לא נעשה כדבר הזה, וכפי שחבר הכנסת בר-יהודה חושב כנראה, נכניס הוראה שדבר זה איננו ניתן לשינוי, כי אז אין צורך בסעיף הזה בכלל. מכון שצריכים לעשות הוראה חוקית כזאת, אין ההוראה החוקית הזאת ניתנת לשינוי, אלא בדברים הנוגעים לכל משטר פרלמנטרי, ולכן אני מציע לקבל את הסעיף כמו שהוא.

(ד) בנוגע לסעיף 4. חבר הכנסת לם מתקשה להבין, למה דינו כדיון עולה. בעוד אצאא שבסעיף הראשון אין דין עולה כלל וכלל, בחוק האזרחות מותנית אזרחות אוטומטית לכל עולה ועולה לפי חוק השבות, והמלים האלו מקנות לכל יהודי שנולד בארץ את הזכות הזאת.

ס. ד. לוונשטיין: אני מבקש להכניס בפירושים לחוק הזה, גם פירוש האומר מה זה נקרא "יהודי", וסיי זה נקרא "יהודי". אני מציע ש"יהודי" ייקרא "יהודי לפי דינא תורה". אינני חושב שחוק זה צריך לפתוח פתח, לכל מי שאינו מזרע ישראל, לעלות ארצה. נדמה לי שכולנו מעוניינים בכך.

י. בר-יהודה:

כלומר, גר-צדק אינו כלול בזה.

ס.ד. לוונשטיין:

אם הוא יהודי לפי דיני התורה, ואנחנו קבלנו אותו לפי דיני התורה - סותר לו לעלות. את המושג "דיני תורה" אפשר לנסח. אני חושב שהיועץ המשפטי מבין למה אני מתכוון, ואנחנו מחוייבים להכניס כאן פירוש, מה נקרא "יהודי".

א. תבורי:

ואז צריך גם לכתוב; מה הם "דיני תורה". לפי דיני תורה, קובעת האם ולא האב.

נ.צ. דינבורג:

ברצוני לשאול, אם יש באיזה מקום בחוק, הגדרה משפטית של המונח "עליה". אני יודע שבלשון המודרנית יש למונח "עליה" סובן אחר, אבל אנחנו הרי כותבים חוק, ואני שואל אם יש בחוק הגדרה משפטית ש"עליה" פירושה גם "ישיבה". אני הייתי מסתלק מן ההוספה שלי, אילו היינו כותבים לפני החוק: "עליה פירושה, לא רק ביאה לארץ, אלא ישיבה בה; עולה פירושו, איש שעלה לארץ ויש לו זכות ישיבה בה". אם כן הדבר, אני מסכים, ואם לא - אסור להשתמש בזה בחוק. יכול עורך-דין לבוא ולטעון: עליה היא עליה, אבל לא ישיבה. המלה הרגילה בלשון, צריכה לקבל כאן ביטוי משפטי.

י. בר-יהודה:

אני מוכן לתמוך בדבר זה, כהצעה. אני מסכים שאי אפשר להוסיף כאן דבר זה, כי אז זה סרוקן את המלה "עליה" מתכנה, אבל אני מציע להוסיף סעיף של פירושים, שבו יהיה כתוב: "עליה, פירושה גם ישיבת קבע בארץ".

ז. וורהפטיג:

אני מציע שם חדש לחוק: "חוק שיבת ציון". בקשר לסעיף א! אני סבור, שאין לתת שום הגדרה, לא של "עליה" ולא של "יהודי".

י. הררי:

בסעיף כתוב "דינו כדין עולה", אבל לא צא בזכר מה זה "עולה".

ח. כהן:

אסרתי כבר, שדבר זה נוגע רק לענין האזרחות.

י. ברד:

אני מציע להוסיף לסעיף 1 את הפסקה: "לא יגורש יהודי מן הארץ לנכר".

היו"ר נ. ניר:

יש כמה הצעות להוספות בסעיף 1, ואצביע אותן. (ההצעות הן: א) חבר הכנסת לוונשטיין מציע שיהיה בתוך החוק פירוש, מה זה "יהודי"; ב) משהו הציע לכתוב פירוש, כי "עליה" היא זה וזה. זה ענין של פירושים, ואצביע עליהם לאחר שנגמור את סעיף 1; ג) בסעיף הראשון מציע חבר הכנסת בן עמי, לכתוב "זכותו הטבעית"; ד) חבר הכנסת ע. אסף מוריד את הצעתו; ה) חבר הכנסת דינבורג מציע את התוספת: או "לעלות" או "להשתקע", ועל ההוספה עוד נחליט; ו) חבר הכנסת בר-יהודה מציע, שאחרי סעיף 1 יהיה כתוב, כי סעיף זה איננו ניתן לשינוי בהצבעה בכנסת.

י. הררי:

אני חושב שעל ההצעה האחרונה צריך להצביע תחילה, כי היא מרחיקה לכת ביותר.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להוסיף את המלים "זכות טבעית" - 1.
נגד - רוב.

ההצעה נדחתה.

ז. וורהפטיג: אני מבקש רשות להודעה, לפני ההצבעה.
אני מודיע שבקשר להצעות, להוסיף פירושים בדבר מיהו "יהודי" ומה זאת "עליה" - אני לא אצביע בעד, לא מפני yf
מתנגד לכך, אלא להיפך: מפני שבשבילי אין שום ספק בכך, שיהודי הוא יהודי לפי דיני התורה. כמו כן אין ספק בשבילי, כי עליה לארץ כוללת גם ישיבה בה, ולכן כל תוספת במקום זה, איננה מוסיפה עבורי מאומה.

י. לם: ברצוני לשאול את חבר הכנסת דינבורג, אם יסתפק בזה שנודיע, כי המלה "לעלות" כוללת את הדבר שהוא הציג.

ב.צ. דינבורג: אני אסכים אם אא ייאמר, שכוונת המחוקק היא, שהמלה "עליה" איננה ניתנת לפירוש, כי יק להבינה כזכות ישיבה קבועה.

ח. כהן: דבר זה ברור מתוך סעיף 3.

י. בדר: הצעתי לסעיף 1 היא, להוסיף סעיף-משנה שיאמר: "לעולם לא יגורש יהודי לנכר".

ה צ ב ע ה

בעד הצעתו של חבר הכנסת בדר, להוסיף: "לעולם לא יגורש יהודי לנכר" - 6 קולות.
נגד - 8

ההצעה נדחתה.

חברי הכנסת י. בדר ו-י. בר-יהודה שומרים לעצמם זכות הסתייגות.

בעד הצעת חבר הכנסת בר-יהודה, להוסיף הפסוק: "סעיף זה אינו ניתן לשינוי בהצבעה בכנסת" - 5 קולות.
נגד - רוב.

ההצעה נדחתה.

חברי הכנסת י. בר-יהודה ו-י. בדר שומרים לעצמם זכות הסתייגות.

היו"ר נ. ניר: עומדות כעת להצבעה, שתי הצעות לפירושים לסעיף זה.

י. בר-יהודה: אני מסיר את הצעתי.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת חבר הכנסת לוונשטיין, לכתוב בפירושים כי "יהודי" הוא "יהודי לפי דיני תורה" - 1 קולות.
נגד - רוב.

ההצעה נדחתה.

סעיף 2: אשרת עליה.

(א) העליה תהיה על פי אשרת עליה.

(ב) אשרת עליה תינתן לכל יהודי שבקש אותה והביע את רצונו להשתקע בישראל, חוץ אם נוכח שר העליה שהמבקש -

(1) פעל נגד העם היהודי או נגד מדינת ישראל; או

(2) עלול לסכן בריאות הצבור או בטחונו.

(הנהלת הישיבה נמסרת לחבר הכנסת י. בר-יהודה).

היו"ר י. בר-יהודה: אני מציע לדבר לחוד על סעיף-קטן א', ולחוד על סעיף-קטן ב'. בסעיף 2 (א) הצעתי היא, למחוק סעיף זה לגמרי, ולא דוקא משום שאני מניח שלא תהיינה אשרות עליה. בסעיף 5 נאמר: "שר העליה ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות מתן אשרות עליה ותעודות עולה לקטינים עד גיל 18". אני מניח שחוק זה צריך להיות ככל האפשר, לא רק יותר קצר, אלא גם יותר חגיגי מבחינה זו, שכאן צריך להשאיר רק אותם הדברים שהם הכרחיים, ולא סידורים טכניים. היות ועצם הדבר הוא ברור, ומובן שיהיו סידורים פורמאליים, כי הרי כתוב "... לרבות מתן אשרות" וכמו כן מי יוציא את התקנות - אני מוסר ענין זה לשר המטאים. אני אומר שאין זה דבר פרינציפיוני העומד מול הזכות, אלא זהו סידור טכני המטביר כיצד מנצלים אחר-כך את הזכות הזאת.

ד. בר-רב-האי: אם כך, כיצד תתחיל את סעיף ב'?

היו"ר י. בר-יהודה: אני אציע למחוק את כל סעיף 2, אבל באם הדבר לא יתקבל - כפי שיש לי יסוד להניח - אני אציע כן להתחיל מזה שאשרת עליה תינתן כפי שנאמר כאן, אבל הפרטים הטכניים נשאיר לתקנות. כרגע, הצעתי היא, למחוק סעיף-קטן א', ואין זה קשור במה שאומר לגבי סעיף-קטן ג'.

י. לם: המשקפה של חבר הכנסת בר-יהודה, מוטעית מבחינת חוקית. השאלה היא פשוטה מאוד, ללא כל פרינציפ. עלינו לקבוע אם אנחנו רוצים שעליה תהיה לפי אשרה, או לא. אם ברצוננו לקבוע שעליה תהיה לפי אשרה, אין כל ברירה אחרת, מאשר לקבוע זאת במפורש בגוף החוק. אם בסעיף 5 ניתנת לשר העליה הסמכות להתקין תקנות בענין אשרות, אין זה אומר שאם שר העליה יגיד שלא יעלה יהודי כלי אשרה - שתקנה זו היא תקנה חוקית, כי אין בחוק אסמכתא, שהוא יכול לקבוע את זה.

להתקין תקנות למתן אשרות אפשר לפרש בצורה לגמרי אחרת, ולא כתנאי לעליה. זה יכול להיות כתנאי לאיזה דבר אחר, לגבי הבאת נכסים או משהו אחר. אבל הזכות הטבעית - אפילו כאשר לא אמרנו זאת - של יהודי לעלות ארצה, אאאאאפשר לפרש לפי סעיף 5, שהיא מוגבלת בקבלת אשרה, ואם אנחנו רוצים שלא יעלה יהודי במובן של עליה בלי אשרה - אין ברירה אלא להגיד זאת.

ב.צ. דינבורג: אני תומך בסעיף כמו שהוא, בצירוף הוספה. אני חושב שיש צורך להזכיר ענין האשרות בחוק. כל יהודי רשאי לעלות, אבל גם כלל ישראל יש לו זכות, ולכן צריך להתנות, שעליה תהיה לפי אשרת עליה.

א. תבורי: אפי' חושב שאסור לנו לקבל את הצעת חבר הכנסת בר-יהודה, משום שהוא בעצמו מרגיש ואומר, שהוא מסתפק בזה ששר העליה יהיה הממונה על ביצוע חוק זה ויתקין תקנות בקשר אליו.

חבר הכנסת בר-יהודה איננו מרגיש אלי בכך, שהוא פותח לשר - אמנם בצורה טכנית - את הסמכות, אבל בשטח פעולה כזה שיכול לגרום לסירוב לתת אשרות, ולעומת זאת למתן כל מיני אשרות ואישורים שאינם בגבולות סמכותו לפי החוק הזה. חבר הכנסת בר-יהודה מתכוון לצמצם, אבל למעשה הוא מרחיב. אם אתה מניח, שבכל זאת צריך לתת לשר איזו רשות של רגולציה - הרי אתה נותן זאת רק לו בלבד, ואז, מבלי להתכוון לכך, אתה פורץ את אגדר הסמכויות של השר ופקידיו.

אבל לא זה חשוב. אמר כבר פרופ' דינבורג, שישנן איזו זכויות של הכלל, וכאן כל השנים לחסנו בעד עליה חפשית. האם פירוש הדבר שעליה חפשית היא עליה אנרכית? מדוע טענו נגד סמכות המנדט שאנחנו רוצים עליה חפשית? חפש זה לא אנרכיה, ואינו הפקרות. אם כך, מה זאת אומרת "בלי אשרה"? כפי שיצא לאחר שנבטל את סעיף-קטן (א) וסעיף-קטן (ב).

היו"ר י. בר-יהודה: יש סעיף 5.

א. תבורי: כלומר, מכלל לאו, אתה שומע הן. אותה סדינה אשר כסעיף ראשון בחוק שלה קבעה, שכל יהודי זכאי לעלות ארצה, בודאי זכאית - למען האינטרסים של היהודים האלה - לקבוע רגולציה על עליה זו, ולכן אני אומר שאסור לקבל את הצעתו של חבר הכנסת בר-יהודה.

י. קליבנוב: אני סבור שאלה שנסחו את סעיף 2 בלא לקחו בחשבון, שכל מה שכתוב בו - סלבד הדבר הפורמאלי, שדרושה אשרה - מתנגד לכל מה שכתוב בסעיף הראשון. בסעיף הראשון נאמר: "כל יהודי זכאי לעלות ארצה", וזה אומר שאין כל אפשרות לאסור על יהודי את העליה לארץ.

אנחנו יכולים להנהיג סידורים טכניים, ולומר שהעליה תהיה על פי אשרת עליה; זה אני מבין. כל העניין שעורר מר תבורי, באמרו שלא תתכן עליה אנרכית, וכי אי-אפשר להפוך את הארץ למערת פריצים וכן הלאה, אני אומר שכל הדברים האלה מתנגדים בהחלט למה שכתוב בסעיף הראשון של החוק. לכן אני מציע, להשאיר בסעיף 2 את המלים: "העליה תהיה על פי אשרת עליה".

מ. ד. לוונשטיין: מי יתן אשרת עליה, ובאיזו פרוצדורה?

היו"ר י. בר-יהודה: דבר זה כלול בסעיף 5.

מ. ד. לוונשטיין: אני רוצה כמו כן לדעת, אם לקחו בחשבון שאפשר לתת לתת אשרה ליהודי שכבר עלה ארצה.

היו"ר י. בר-יהודה: גם זה איננו שייך לכאן, כי אם לסעיף 5, ו-3.

ח. רובין: אין מחלוקת בשאלה, שעליה תהיה לפי אשרת עליה; אני אומר זאת בעקבות המשא המעניין של חבר הכנסת תבורי, על חופש ועל דמוקרטיה. אין מחלוקת בזה, שאין יהודי יכול להגיע לשערי הארץ מבלי אשרה בידו.

א. תבורי: למה לא תכתוב את זה?

ח. רובין: המחלוקת היא בקשר למבנה האסמטי של החוק. כאשר כותבים בסעיף זה, "אשרת עליה", מעלים את זה לשיעור של אחד מהעקרונות המקודשים; כלומר, עקרון ראשון, יסודי: זכות עליה. עקרון שני - אשרת עולה. הדבר האחרון איננו עקרון, אלא תקנה חשובה והכרחית להסדר הביטוי של המסלכיות, אבל לא עקרון כמו עקרון זכות העליה.

נניח שננסח את הדבר בצורה שזה למעלה מכל ספק. מספיק שנאמר בסעיף 5, כי יש לשר העליה הסמכות להוציא אשרות עליה, וכן הלאה.

י. בדר: קודם כל עלינו לברר לעצמנו, מה זה, "אשרת עליה"; אם זה דוקומנט דקלרטיבי, או זה דוקומנט קונסטטוטיובי. אם זו רק תעודה האומרת שלמר פלוני מותר להגיע ארצה ולהיכנס מכיון שהוא יהודי ויש לו זכות לפי הסעיף הראשון של חוק השבות, או, אם הזכות הזאת ניתנת רק על-ידי אשרת עליה, ובכונה שהגבולות אינם ברורים כאן. אם זוהי עובדה שמותר לשר לא לתת את התעודה הזאת ליהודים ידועים, הרי ברור שהזכות הזאת ניתנת למעשה רק על-ידי אשרת עליה, וזה עומד בסתירה גמורה לסעיף.

לכן אני מבקש, שבאופן פרוצדוראלי, נדון קודם כל על סעיף 2 בשלמותו.

היו"ר י. ברוך-יהודה: אני מציע את סעיף א', אחרי שנדון בסעיף ב'.

י. בדר: לגבי סעיף א', אני מציע למחוק אותו בכלל.

א. שפטל: אני מציע שהנוסח יהיה: "העליה תהיה על פי אשרת". יהודי הרוצה לעלות ארצה, צריך להיות איזה שהוא מוסד, שיאשר כי הוא יהודי.

בפולין למשל, נותן כעת אשרת - מרכז יהודי פולין, כדי שממשלת פולין תרשה לצאת את הארץ. אני רוצה א, שאותה סמכות, לקבוע שהאדם הוא יהודי, תמצא בידי מדינת ישראל, בשדי שר הפנים, ולשם כך ניתנת אשרת עליה. האשרת איננה ניתנת לעליה. לפי ההצעה שהוצעה, אין אפשרות לקבוע אם האדם הוא יהודי או לא. כעת צריכים לקבוע את הדבר, או הרבנות הראשית, או הארץ שהוא יוצא ממנה, או הקהילה שהוא בא ממנה.

השאלה היא: מי המוסד הקובע? כל יהודי זכאי לעלות ארצה? אשרת זו קובעת שהוא יהודי, וכן גם מדינת ישראל.

היו"ר י. ברוך-יהודה: כאשר אתה אומר: "העליה תהיה לפי אשרת", אינך אומר מי יתן אותה.

א. שפטל: הנקודה שאני מעורר היא, שמוכרח להיות מישהו המאשר שמגיש הבקשה הוא יהודי.

ז. וורהפטיג: אני סבור שאנחנו טועים כאן בהבנת החוק. אנחנו דנים בחוק זה, מבלי כל קשר לחוק השני - חוק האזרחות. אני מדגיש זאת, כי אני אחראי במידה מסוימת לחוק הזה. מבלעדי הסעיף הזה, לא ייתכן חוק האזרחות שלנו. חוק האזרחות - שעור נדון עליו - מבטיח בין שני סוגי תושבים בארץ: עולים ותושבים רגילים, ומהגרים.

ז. וורהפטיג:

עולה מקבל את אזרחותו, סיר עם רותו
סהאניה, והמהגר מקבל את אזרחותו רק לאחר שלש שנים, וגם אז בתנאים
מיוחדים. אם אין כותבים, "אשרת עליה", כי אם, "אשרת בעלמא, יוצא
שארין הבדל בין עולה לבין מהגר.

אתן דוגמא: אם יבואו אנשים מחוץ-לארץ,
יכול אחד מהם לומר שהוא רוצה להיות עולה, והשני יגיד שהוא רוצה
להיות מהגר. לכל אחד מהם מגיעה אשרת, אולם יהיו למעשה שלשה סוגים
של אשרות: אשרת עליה, אשרת הגירה ואשרת תיירות. אין זה ענין
אדמיניסטרטיבי, אלא ענין מהותי חוקי. ואם תשנו אותו, הרי אתם
מבטלים אפשרות של אזרחות.

הערה אחת לענין ההצעה שנתמכה על-ידי
ד"ר ברר, לבטל את הסעיף הראשון כולו. זוהי שאלה משפטית, ולכן אני
פונה ראשית כל אל ד"ר ברר ושואל, אם הוא מסכים להנחה, שצריכה להיות
אשרת עליה, משום שישנה סלקציה בין יהודי ללא-יהודי. אם יש קוולי-
פיקציה שלא כל אדם יכול לעלות, אלא סוג מסויים, צריך משהו להשגיח
עליה, ואם לא תהיה אשרת - מי ישגיח על הדבר הזה? נוסף לכך, אם
אנחנו מסכימים שיש הכרח באשרת עליה, המקום הנכון לדבר זה הוא רק
כאן, ולא בסעיף 5.

י. קליבנוב: אני מציע שמעיף א' ייכתב בתור סעיף מיוחד,
לפני סעיף 5, אולם יישאר כמו שהוא. הוא
יהווה איפוא סעיף 5, וסעיף 5 יקבל את המקום השני.

ס. בן-עמי: אני מבקש לנסח זאת בצורה הבאה: "אשרת
עליה תינתן לכל יהודי".

י. ברר: במקום "אשרת עליה", אני מציע לכתוב
"אשרת עולה".

ה ח ל ט ה: לתקן בחוק ולכתוב "אשרת עולה"
במקום שכתוב "אשרת עליה".

היו"ר י. בר-יהודה: את כל יתר ההצעות אצביע לאחר שנגמור את
הויכוח בסעיף ב'.

לבני סעיף ב' ברצוני לומר, שבהתייעצות
שהיתה אתמול, הסכימה הממשלה למחוק את המלים: "או נגד מדינת ישראל"
שבסעיף 2(ב), ולהשאיר את המלים: "פעל נגד העם היהודי". על הסכמה
זו הודיעו ראש הממשלה ושר המשפטים; כלומר, לפי הצעת החוק שלפנינו
ברור הדבר, שפסוק זה כבר איננו, כי הממשלה הציעה למחוק אותו.

נוסף לכך, יש למחוק בסעיף (ב) את המלים
"שבקש אותה" ויישארו המלים: "שהביע את רצונו".

התיקון המרחיק לכת ביותר הוא בהצעה, למחוק
את כל סעיף ב'. בסעיף-משנה (2) יש שני דברים: (א) אם תקבלו את המלה
"עלול", צריך לכתוב: "סיכון בריאות הצבור". גם לפי שיטתכם אתם, אין
הנוסח הזה, של "עלול לסכון" - מתאים במקום זה. דבר זה עומד בניגוד
לסעיף 1 ומוחק אותו. אם לא תקבלו הצעה זו, יש לי שתי הצעות אלטר-
נטיביות. הצעה ראשונה, למחוק את סעיף 2 ולהשאיר רק "פעל נגד העם
היהודי". הצעה שניה, במקום המלים "עלול לסכון", לכתוב: "מסכון".

באשר לנוסח של סעיף ב' עצמו: כאן כתוב:
"חוץ אם נוכח שר העליה...". אני מציע שהנוסח יהיה כזה, שיהיה ברור
מתוכו, שאין הדבר אוטומאטי, ושעל החלטת שר העליה תהיה רשות לערער
בפני בית דין עליון, כלומר, לא בפני בית דין עליון כבית דין לצדק,
אלא כבית-דין עליון, הרשאי להיכנס לבחינת הדברים לגופם.

היו"ר י. בר-יהודה:

קבלתי בכתב כמה הצעות של חבר הכנסת
תופיק טובי: (א) בסעיף 2(ב), במקום "שר העליה", לכתוב: "ועדת הפנים";
(ב) בסעיף-קטן (ב)(1), למחוק: "פועל נגד העם היהודי", ולכתוב: "שיתף
פעולה עם הנאצים"; (ג) בסעיף-משנה (ב)(2), למחוק המלים "או בסחוננו".

י. לם: גם לי היו הרבה ספקות ביחס לחוק
הזה, כי ברור שהסעיף מצמצם את זכויות
העליה, ומצד שני איננו עושה רושם של חוק יסודי, אם משאירים את הנוסח
של: "חוק עם נוכח שר העליה". אבל, הוסבר לי באופן משכנע מאד על-ידי
היועץ המשפטי, שאין כל ברירה אלא לקבוע את הדברים כפי שהם. גם לדברים
שאמר חבר הכנסת גיל במליאת, אין - לפי דעתי - כל טעם. אלא אלא
היה ויכוח בענין זה בוועדת משנה, וראש הממשלה ענה גם לו.

לו היינו כותבים כיום חוק קיבוץ גלויות
וחיסול גלויות, לא היתה כל הצדקה להגביל את זכות העליה, כי אי-אפשר
להשאיר את הפושעים ואת החולים בגולה ולעשות סלקציה של כל האנשים
הבריאים והראויים לעליה. בענין זה - ובצדק - אמר אתמול חבר הכנסת
וורהפטיג: אנחנו יודעים שחלק ניכר של יהודים יישאר עוד בארצות
הגולה, וזה ^{העם היהודי} יש להם זכות בכורה. החוק בא לפרש, שאם
היה אפשרי - יוכל שר העליה להכניס, או יצטרך להכניס את כל חולי
הרוח ואת כל הפושעים, מבלי שבאותה ארץ תחוסל הגלות. אלא אלא אין כל
הגיון להגיד, שאנחנו נכניס את האנשים ארצה, כדי להושיב אותם בבית-
סוהר - כפי שאמר חבר הכנסת גיל. אני אומר שמי שעולה ארצה, איננו
עולה כדי לשבת בבית-הסוהר.

מכל האמור אני מגיע למסקנה, שיש לענות
בחיוב על השאלה, אם צריך להגביל במקרים אלה. עכשיו נשאלת השאלה:
אם כבר ענינו בחיוב, באיזו צורה לענות? אני הצעתי להוציא מכאן
את שר העליה, אבל שוכנעתי שיש צורך להגיד משהו; אחרת, בגרום לבתי
המשפט שלנו משפטים ללא סוף, כי במקום האדמיניסטרציה הם יבדקו גם
אם הדבר הוכח או לא הוכח.

ברור שלפי החוק שלנו, כל אדם המקופח
על-ידי אקט אדמיניסטרטיבי - אפילו אם הוא נמצא בחוץ-לארץ - יכול
לפנות לבית-משפט לצדק. אבל ההבדל הוא בזה, אם הוא פונה לבית דין
לצדק ובית הדין צריך רק להיות משוכנע שהפקיד לא פעל מתוך אלא
שרירות לב, או סכסוך רעה, או שביית-המשפט יצטרך להיכנס לכל השאלה
ולשקול את ההוכחות. לפי דעתי, שאלות אלו קשורות באדמיניסטרציה,
ועלינו רק להבטיח שבית דין לצדק יוכל להתערב, כדי למנוע שרירות
וכוונות רעות של האדמיניסטרציה. אם נקבל את הדבר הזה, עלינו לוותר:
"אם הוכח למישהו".

אני חושב שצריך לשנות את הסעיף בשני
טובנים: (א) לא לכתוב "לשר העליה", אלא "לממשלת ישראל" - אם כי לפי
החוקה זה אותו דבר, אבל זה בכל זאת דבר אחר כאשר אומרים: "אם הוכח
לשר העליה", או: "אם הוכח לממשלת ישראל".

היו"ר י. בר-יהודה: במקרה זה, יוכלו לשאול אם זה הובא
לישיבת הממשלה.

(הנהלת הישיבה עוברת לחבר הכנסת נ. גיר).

י. לם: לפי חוק המעבר, יכולה הממשלה להעביר
את הסמכות שלה, לשרים.

הניסוח שהוצע - "הממשלה" - איננו נותן
לשר העליה או לממשלה, אפשרות להכניס אדם, הכלול בהגדרות האלה. אינני
חושב גם, שאפשר לבוא בכל מקרה לפני ביה-המשפט ולטעון, כי הממשלה
הכניסה אדם זה וזה, וכי הוא מסכן את את בריאות הצבור או בסחוננו.

כאשר אנחנו מנסחים חוקים, עלינו לנסחם
בצורה כזו, שהממשלה לא תצטרך לעבור עליהם. אני מציע איפוא את הנוסח
הבא: "אשרת עולה תינתן לכל יהודי שהביע את רצונו להשתקע בישראל,
חוק עם נוכחה ממשלת ישראל שאין לתיתה, מפני שהמבקש פעל נגד העם
היהודי, או עלול לסכן בריאות הצבור או בסחוננו".

י. לם:

הערה אחרונה, מדוע אנחנו מוכרחים לכתוב "עלול". איננו מדברים על אנשים הנמצאים בארץ וסכנו את בטחון הצבור, כי אם על אנשים הנמצאים בחוץ-לארץ ועוד לא סכנו את בריאות הצבור; אבל, מחמת מצב בריאותם, או מחמת החשש שהם מסוכנים לבטחון הצבור, הם עלולים לסכן, כי הם עוד לא סיכנו בהיותם בחוץ-לארץ. אין זה אומר, שהממשלה יכולה לקבוע דבר זה באופן שרירותי.

י. בר-יהודה: אם כן, אמור "מסכן", במקום "עלול לסכן".

ר. כהן: אני מסכימה להצעה, לכתוב "מסכן" במקום "עלול לסכן".

י. לם: בכל הארצות, וגם אצלנו, יש סגנון בכתיבת החוקים, ובמקרים כאלה מוכרחים לכתוב "עלול"; אבל, אם משרד המשפטים מסכים לכתוב "מסכן", לא אתנגד, אף על פי שלפי דעתי, דבר זה איננו רצוי. "עלול", זה באופן אובייקטיבי קונקרטי, ולא באופן אבסטרקטי. אני חושב שצריך להשאיר את המלה "עלול", אבל אם אתם רוצים לקבל את ההצעה לכתוב "מסכן" - זה כמעט אותו דבר.

דנו כאן בענין הכנסת בית הדין העליון. לפי דעתי, אם נקבל את ההצעה הזאת, נסתכן במשפטים שיימשכו שנים רבות, כי אפשר להניח שבית הדין העליון ידון באינסטנציה ראשונה, ודבר זה יגרום לפרוצדורה ארוכה מאד, ואני סוהיר אתכם מפני זה. ברצוני להוסיף, שגם לפי הגירסה שלי יכולות להיות שתי אינסטנציות, כי אם אדם יחיד לא יקבל רשיון, הדבר יכול להתבטא בסופו של דבר בהצבעת אי-אמון לממשלה, בכנסת.

ב.צ. דינבורג: אני מסכים לתיקונים שבציע חבר הכנסת לם, אולם אני מציע הוספה, וההוספה היא: "הרשות בידי כל יהודי שלא קבל אשרת עולה, להגיש ערעור בפני בית דין", ואולי אפילו "בפני בית דין מיוחד". אני חושב שיש הכרח בדבר הזה, לכתוב בפירוש ענין זה, מפני שרשות הערעור מאשרת את הכלל מבחינה אססטטית והגיונית. אפילו אם ההגבלה אין לה ערך מבחינה מעשית, הרי מבחינה עקרונית עלינו לקבל אותה.

ז. וורהפטיג: אני מציע למחוק את סעיף-קטן(1) - "פעל נגד העם היהודי". אם אנחנו קובעים כלל, שכל יהודי זכאי לעלות ארצה, אנחנו יכולים לעשות יוצא מן הכלל רק בגלל זה, שהעליה כרגע מסכנת את בטחון המדינה או את שלום הצבור, אבל לא לעשות כעת חשבון אם יהודי בחוץ-לארץ - ומכיון שחטא, לא ניתן לו להיכנס.

ב.צ. דינבורג: המערת פריצים הבית הזה?

ז. וורהפטיג: זוהי באמת שאלה פרינציפיונית, אם בכלל אנחנו זכאים להגביל עליה. אני סבור שאין לנו שום רשות ושום זכות להגביל עליה של איזה שהוא יהודי, לעלות לארץ ישראל. אמרתי כבר בוועדת המשנה: לו היינו עומדים בפני חיסול גלויות גמור, הייתי אומר שאין לנו שום זכות לעשות הגבלה בין טובים ורעים. נכון אמר ראש הממשלה, שכאשר חוסלה גלות בולגריה, לא היתה אפשרות לעשות סלקציה מעין אצלנו. אבל מכיון שהעליה באה ספין ספין, ואיננה עליה של חיסול גלויות שלם, אין אפשרות להכניס הגבלה.

לכן אני מכיר רק בזכות הגבלה אחת, והיא ענין הסכנה ל"שלום המדינה".

ז. וורהפטיג: אם אתה מודה בפרינציפ - אל תשאל מי יפרש. אם יבוא מי ששיתף פעולה עם הנאצים; אמא הוא פושע כזה, הריהו מסכן גם עכשיו את שלום הצבור, אולם אם חזר בתשובה - לא מעשה אתו את החשבון בקשר לעליתו, כי אם לאחר מכן. אם אדם עשה פשע נגד העם היהודי לפני עשר שנים, ואין חוק המאפשר לשפוט אותו, והוא גם איננו מסכן כעת את בטחון הצבור - יש לאפשר לו את הכניסה לארץ.

לפי דעתי, התיקון שהציע חבר הכנסת לם, לכתוב: "ממשלת ישראל" - הוא בלתי גיוני. כל הממשלה אחראית לענין זה, אבל הדבר נעשה באמצעות שר.

י. לם: אני מוריד את הצעתי, ואינני רוצה להתווכח עליה.

ז. וורהפטיג: כמו כן אני מתנגד להצעתו של חבר הכנסת תופיק טובי, לכתוב "ועדת הפנים" במקום "שר העליה", בסעיף 2(ב).

י. בר-יהודה: אולי הוא רוצה לומר: "בהסכמת ועדת הפנים".

ז. וורהפטיג: אני מציע לכתוב: "שר העליה רשאי לסרב מתן...".

י. קליבנוב: אני חושב שכל סעיף 2(ב) הוא מיותר, ולפי כל רוחו הוא מתנגד לכל מה שכתוב בסעיף 1. אני מזהיר אתכם שתעמדו בפני קושי גדול מאוד, אם הדבר יבוא לידי ביטוי משפטי. הסעיף הראשון הוא דקלרטיבי, הוא נושא החוק, והמטרה של החוק - שהוא מדבר באופן אבסולוטי, ללא כל הגבלה, ואומר: "כל יהודי זכאי לעלות ארצה". אני חושב שכל הגבלה שתכניסו כאן, תגרום לכך שבית הדין ימצא, שהדבר הוא בניגוד למה שכתוב בסעיף הראשון, או מתקבל על הדעת שהוא יגיד כי החוק איננו ברור וכי יש שני סעיפים המתנגדים אחד לשני. זה מן הצד הפורמאלי של הדבר. אם אתם רוצים להכניס איזו שהיא הגבלה, אתם מוכרחים לשנות את הסעיף הראשון, ועל ידי זה כל החוק סאבד את צורתו החגיגית והדקלרטיבית.

לפי דעתי, אין הסכנה גדולה - שיביאו את כל חולי הרוח ארצה, אם אנחנו משאירים את הנוסח האומר: "אשרת עליה תינתן לכל יהודי שהביע את רצונו", אין חולה רוח יכול להביע שום רצון, במובן משפטי.

באשר לחשש של פרופ' דינבורג מפני כניסת אלמנטים בלתי רצויים, ברצוני לומר שחלפו הזמנים ההם, וכל אחד עלול לסכן את בריאות הצבור. ענין זה איננו פותר שום שאלה, וגם לא עליית גנבים לארץ-ישראל. האם אדם שישב פעם בבית-אסורים, נשאר גנב לכל ימי חייו ואפשר להגיד עליו שהוא מסכן את עלול לסכן את בטחון הצבור על-ידי זה שישב בבית-אסורים ויצא?

משום כך אני מציע, שהסעיף ינוסח בצורה כזו, שיהיה המשך לסעיף-משנה א': "העליה תהיה על פי אשרת עולה, ואשרת כזאת תינתן לכל יהודי שהביע רצונו להשתקע בארץ".

ד. בר-רב-האי: אינני מסכים לדעתו של חבר הכנסת קליבנוב. חוק זה מורכב משורה של דקלרציות: א) שכל יהודי זכאי לעלות לארץ; ב) כיצד ייעשה הדבר, וכן הלאה. לשרירות לב יש גבולות, וגבולות אלה צוינו פה רק במקרים ספורים, שבהם רשאים לסרב לתת ליהודי אשרת עליה לארץ.

אני רוצה להעלות מחדש את הצעתו של חבר הכנסת לם, למרות שהסתלק מטנה, שצריך למחוק את המלים: "אם נוכח שר העליה", כי אם אני רואה בחוק הזה חוק דקלרטיבי - אינני רואה

בסעיף 5, הקובע את התקנות - שום אינסטנציות בקשר לכך.

אני מתנגד, ואין לזה גם טעם טוב, דוקא בסעיף הזה להשתמש במלים "רשאי לסרב" בעוד שאנחנו קובעים דבר חיובי "תינתן". אני מציע לכתוב: "האשרה תינתן, חוץ מאשר....".

י. בר-יהודה: ואז זה אומר, ללא יוצא מן הכלל.

ד. בר-רב-האי: חוץ משני מקרים: הכלל הוא, שכל יהודי זכאי לקבל אשרה, אלא אם פעל נגד העם היהודי, או מסכן את שלום הצבור. לפי הכלל הזה, אין מקום לשרירות לב. אי-אפשר לשכוח שאנחנו חיים במשטר פרלמנטרי, שתקנות אשר תעמודנה בניגוד לעקרונות האלה - הכנסת תמצא דרך לתקן אותן.

שום בית דין לערעורים איננו בא בחשבון. בית-דין לערעורים, זו אינסטנציה לערעור על פסק דין של אינסטנציה משפטית אחרת. אם אני אומר שיהודי זכאי לקבל אשרה, ולא קבל - יש לו דרך אחת: לפנות לבית דין גבוה לצדק, ובית-דין זה יבחון אם היה יסוד לסרב לו בגבולות הסמכויות של התקנות, בגבולות הסמכויות שניתנו על-ידי התקנות, לשר המתאים.

בית דין לערעורים איננו יכול לבוא כאן בחשבון, כי לפי השיטה המשפטית הנהוגה בארץ, קיים בענין זה רק בית דין גבוה לצדק, היכול לבדוק את שרירות או חוקיות של פעולה של איזה מוסד משפטי שהוא.

ט. בן-עמי: אני חושב שהבעיה העומדת בפנינו היא, אם יש בכלל צורך בהגבלות, או לא. לפי דעתי, יש צורך בהגבלות מסויימות, אולם צריך למנוע מראש שימוש שרירותי בהגבלות אלו.

אני מציע לנסח את הדבר בצורה זו: "אשרת עולה תינתן לכל יהודי שהביע רצונו לעלות ארצה, אלא אם כן יוכח לשר העליה: א) שכניסתו למדינה תסכן בריאות הצבור ובטחון המדינה (פירוש של דבר, שאני קובע זאת מראש); ב) פעל נגד העם היהודי". אני תומך בדעה, שמי שפעל נגד העם היהודי, והביא נזק לכלל - ולא לפרט - יש לאסור את כניסתו. לעומת זאת אבי מוסיף ואומר: "כל יהודי שנשללה ממנו זכות לעלות, רשאי לערער בפני בית-דין אשר יוקם לשם כך". אני קובע הגבלות, אבל בצידן גם ערבויות בפני שימוש באותן הגבלות לרעה.

י. בר-יהודה: אם תלקבל ההצעה לכתוב: "בית דין מיוחד", נצטרך גם לוטר בחוק זה איך הוא יורכב. אני שואל בענין זה, אם צריך לעשות את הדבר בחוק הזה.

היו"ר נ. ניר: אם לא כתוב שום דבר, מובן ששר העליה ימנה את בית הדין.

א. לנקין: אני חושב שחוק זה הוא אחד מחוקי היסוד של המדינה, שאנחנו מתכוונים להכניסו לחוקה. זהו אחד החוקים העיקריים שלנו, ולכן צריך לבגש עליו מתוך גישה זו. אין לנו אסמכתות, כיצד ניגש לניסוח חוקים כאלה. יש רק מסמך אחד המבטא ומחייב מבחינה מוסרית - מגילת הזכויות שלנו; ובמגילה זו נאמר: "מדינת ישראל תהא פתוחה לעלית יהודים", ללא כל הגבלות.

היות ועלולים לפקפק בתקפה המשפטית המשפטי של מגילת הזכויות, צריכה לבוא חוקה שלנו - או כרגע, חוקים בודדים - שהם צריכים לתת תוקף משפטי לאותם העקרונות שניתנו במגילת היסוד. משום כך צריך החוק הזה לשמש אותו מסמך של חוק יסודי של החוקה, המחייב בענין אעלית יהודים ארצה.

א. לנקין:

אני מתנגד להגבלות האלו, גם משום שהן ניתנות לפירושים שונים, כבר שמענו ביטויים שונים, מכל מיני צדדים, כמו: "הוא פעל נגד המדינה", ואני מעיז לערער על פירושים רבים שניתנו. זה עתה שמעתי ציכוח בין מר וורהפטיג לבין מר שפטל. מר וורהפטיג נתן איזה שהוא שם, ומר שפטל גם הוא נתן שם של אנשים שפעלו נגד העם היהודי. אני חושב שזה דבר מסוכן מאד.

בתור רעיון למחשבה, ברצוני לומר, שאנחנו יכולים להוציא חוק מקביל, חוק לחוד, ובו נכתוב שהמדינה או פרקליט המדינה רשאים לקבוע לדין כל פושע, או כל אדם שפעל נגד המדינה בגולה, ועלה ארצה. אנחנו נעמיד אותו פה למשפט, אבל לא ניתן לשר העליה אפשרות להחליט החלטה שרירותית, להחליט לפי רצונו וללא כל חשבון.

אני מציע לבטל את שני הסעיפים האלה, ולכתוב:
"הביע את רצונו לעלות אאף לישראל".

במקרה שלא תתקבל הצעתי לביטול הסעיפים, אני רוצה להציע סעיף-משנה ג' לסעיף 2, האומר: "לא ניתנה אשרה למבקש במשך שלשה חדשים מיום בקשתו, וכאי הוא לפנות לבית דין המוסמך, אף אם אינו תושב המדינה".

א. שפטל: אני מציע ביטוח אחר לסעיף ב': "אשרה עולה תינתן לכל יהודי העומד לעלות לישראל, והביע את רצונו להשתקע בה." אני מציע הצעה זו, משום שלפי הנוסח הקיים - שהאשרה תינתן לכל יהודי שהביע רק את רצונו להשתקע בארץ - אני משוכנע שיהודים רבים יבואו ויאמרו שהם רוצים להשתקע, אבל למעשה לא יעלו מיד. אני מבקש את המנסחים להדגיש, שהכוונה היא לאדם שעולה באמת לארץ, ולא רק מביע את רצונו להשתקע בה.

ז. וורהפטיג: בכל ויזה מציינים, שכוחה יפה עד יום זה וזה.

א. שפטל: אני מבקש למחוק את המלה "פעל", בלשון עבר, ולכתוב "פועל", בלשון הווה. אני מסכים לדעתו של חבר הכנסת וורהפטיג, שאין להתקטט במי שפעל פעם נגד העם היהודי.

אם למשל, ברקו פלדמן מדומניה יחליט שצריך לנהל את התעמולה לא ברוסמניה אלא בארץ ישראל, והוא יבוא הנה וינהל את תעמולתו, אני אומר שהוא פועל בזה נגד מדינת ישראל. לכן אני מציע למחוק את המלה "פעל" המורה על עבר, ולכתוב "פועל", בהווה.

מ. ד. לוונשטיין: אני תומך בדברי מר וורהפטיג. מר שפטל העיז לקרוא כאן בשם...

היו"ר נ. ניר: אני, כיושב-ראש הועדה, לא שמעתי שום דבר.

מ. ד. לוונשטיין: אחר-כך המשיך להשתמש באותו שם, גם מר לנקין, ואני מוחה על כך.

א. שפטל: זו היתה שיחה פרטית ביני ובין חבר הכנסת לנקין.

היו"ר נ. ניר: אני מודיע, שהועדה לא שמעה שום דבר.

מ. ד. לוונשטיין: חבר הכנסת לנקין גם כן המשיך להשתמש באותו שם, ואני מכניס בזה את מחאתי החריפה ביותר נגד הדבר הזה. אני מבקש את מר שפטל, שיחזור בו מדבריו.

א. שפטל:

אני מוחה נגד זה, שחבר שומע שיחות פרטיות.

מ.ד. לנונשטיין:

על סמך זה, המשיך חבר כנסת שני, להשתמש באותו שם.

היו"ר נ. ניר:

אני חושב שהחבר היחיד שהזכיר את השם, היה חבר הכנסת לנקיין; אבל אם הוזכר השם - נחמה לך רשות למחות.

ח. כהן:

בקשר להצעת חבר הכנסת בר-יהודה, למחוק סעיף-קטן א' לגמרי, או לפחות במה שיש כבר בסעיף 5. אני רוצה לומר, שאם סעיף-קטן א' לא יהיה רשאי להתקין תקנה, שעליה תהיה על פי אשרת עליה. ולא זו בלבד, אלא שהמלה "אשרת עולה" הסופיעה בסעיף 5, לא יהיה לה כל תוכן, כי אם אין יודעים למה משמשת אשרת עליה - הרי הזכות לתת אותה אינה אומרת ולא כלום. לכן צריך להכניס את ההוראה המטריאלית הזאת, שעליה תהיה על-פי אשרת עליה, בטרם שנקנה סמכות לשר העליה, להוציא ולתת ולסרב אשרות עליה כאלו.

י. בר-יהודה:

כאשר נאמר, "להתקין תקנון למתן אשרות", אין זה אומר שלא יהיה כתוב מתי אין נותנים?

ח. כהן:

לא. אם הדבר לא יהיה כתוב, אינני יודע לאיזה צרכים ניתנת אשרת עליה. דבר זה צריך החוק לקבוע, ולא שר העליה; ולכן אין מנוס מכך, אף על פי שאני מודה שהיופי בפגם במקצת על ידי כך.

חבר הכנסת קליבנוב טען נגד הסתירה שבין סעיף ראשון ושני - ולא כן. אין כל סתירה בין הסעיפים ואלה. מטבעה של כל זכות, שהוא מוגבלת. גם אם הזכות הזאת באה לידי ביטוי בשפה אבסולוטית, הרי אין לכם זכות בכל חוק שהוא בעולם, שהדבר אינו פוגע בזכותם של אחרים, ובמידה שהיא פוגעת בזכותם של אחרים - היא צריכה להיות מוגבלת בחוק.

לכן, גם זכות העליה, אף על פי שהיא מוחלטת ואף על פי שהיא באה לידי ביטוי מוחלט - היא מוגבלת, והיא מוגבלת בשתי הגבלות: ראשית, בזכותה של המדינה להגן על עצמה בפני אלמנטים הרוצים לחתור תחת קיומה ותחת בטחונה; ושנית, היא גם מוגבלת על-ידי כך, שאדם אינו יכול להצטרף על-ידי כך שהוא יהודי, אם הוא מרצונו הוא, הוציא את עצמו מן הכלל; אף אתה אמור לו: חוק השבות עליך לא חל.

אין זו שאלה, שאנחנו לא רוצים להיות מערת פריצים - כפי שאמר פרופ' דינבורג. אפילו לפי דין תורה, אנשים אלה אשר פעלו נגד העם היהודי, אינם נכנסים לשום הגדרה של יהודי; אבל אי אפשר להשאיר את הדבר הזה.

שמחתי לשמוע, כי הצלחתי לשכנע את חבר הכנסת לס, שאת המלים "נוכח שר העליה" צריך להשאיר, ואשתדל לשכנע גם את חבר הכנסת בר-רב-האי. אם נסמך את המלים האלה, התוצאה היא, שכל אדם שיפנה לקונסול בחוץ-לארץ בכדי לבקש אשרת עליה, יצטרך להוכיח לו: (א) שהוא לא פעל נגד העם היהודי; (ב) שהוא אינו מסכן את בטחונה הצבור; (ג) שהוא אינו מסכן את בטחון המדינה.

אם כתוב: "אשרת עליה תינתן... חוץ אם נוכח...". שהוא מסכן את בריאות הצבור או בטחונו, אסור יהיה לקונסול לתת לו ויזה, אלא אם הוא משוכנע שיהודי זה אינו מסכן את בריאות הצבור או בטחונו. אם משאירים את שיקול הדעת בידי שר העליה, המצב הוא הפוך: הקונסול מחוייב לתת לכל מי שפונה עליו את הויזה, אלא יש לו זכות לשאול קודם את שר העליה, אם יש ברצונו להשתמש בזכות הפריירוסיבית הניתנת לו לפי סעיף זה. ורק אם שר העליה - ואל תשכחו ששר העליה עומד תחת פיקוח הכנסת, ואם הוא עושה מעשה שלא יהיה בהתאם לחוק זה יכולה הכנסת להביע אי-אמון לממשלה כולה - נוכח לדעת שאיש זה מסכן את בטחון הצבור, או אז רשאי הקונסול בחוץ-לארץ לסרב למגיש הבקשה.

ח. כהן:

משום כך, אין לנו צורך בנועת ערעורים או בבית-דין מיוחד, לשמיעת ערעורים אלה. יש לנו בית דין גבוה לצדק, העומד על תילו בירושלים, והוא פתוח לכל אדורש - גם תושב חוץ-לארץ - כי הוא ממונה על כל פקיד צבורי, ושר העליה הוא פקיד צבורי במובן החוק הזה. אם שר העליה עשה מעשה בשירות, בזדון, בחשבו שאדם מסכן את בריאות הצבור - אף על פי שלא היה לו על מה לסמוך - בית הדין העליון לצדק יבוא ויתערב בדבר, על פי בקשתו של מי שלא יהיה, בין תושב הארץ ובין תושב חוץ-לארץ, ואין שום צורך בהגדרה מפורשת בקשר לכך לחוק זה. על-ידי הכנסת ועדת ערעורים - ופה אני יכול להגיד סן הנסיון - אנחנו גורעים סמכויות של בית הדין הגבוה לצדק, ושמים מכשול בדרכו. בית הדין הגבוה לצדק נקט עמדה, שאם הכנסת ממנה באופן מפורש ועדת ערעורים, כי אז היא מגבילה - אם במפורש או מכללה, את סמכויות של בית המשפט העליון להתערב בכל הנעשה כאן. אין לנו ערובה יותר טובה לחופש הפרט ולזכותו של כל יהודי להנות מהחוקים שהכנסת עושה, מהשיפוט והכוח שהכנסת מחוקקת.

י. בר-יהודה: מבחינה חוקית אפשר לוטר, שביחס לערעורים ידובר בבית הדין העליון.

ח. כהן: ההבדל יהיה בזה, שפסק-דין של שר העליה יהיה מונח לפני בית המשפט העליון, כמו כל דבר אחר. התוצאה תהיה שלילית גם מבחינה אחרת. אם בית המשפט העליון מגיע לידי מסקנה שאיש מסכן את בריאות הצבור וצריך להוציא אותו, בו בזמן יכול ~~א~~ שר העליה להגיע למסקנה אחרת.

י. בר-יהודה: ומה במקרה שנאמר שרק הנפקע בעצמו יכול לערער, ולא איש שלישי?

ח. כהן: הכלל הוא, שבפני בית משפט לערעורים יכול כל אחד לערער; גם זה שלא ניתנה לו רשות להיכנס, וגם זה אשר סרב לתת את הרשות הזאת. בית הדין לערעורים יצטרך, מטבע הדברים, להביט על כל החומר שבא מאת שר העליה, כעל חומר הוכחות משפטיות. החומר שמקבל שר העליה בבואו לדון בשאלה זו, איננו חומר משפטי, אלא שמועות בלבד. זוהי אמנם צרה, אבל צרה שאין לנו מנוס ממנה.

לכן אני חושב, שאין לנו ברירה אחרת, אלא להשאיר את המצב כמו שהוא; זאת אומרת, להשאיר את הפיקוח ואת הבקורת על מעשי שר העליה לפי מעיף זה - לבית הדין הגבוה לצדק, בסמכויות הרגילה ובשיפוטו הרגיל.

ב.צ. דינבורג: האם אפשר בכל זאת, להזכיר את הענין הזה?

ח. כהן: אפשר להזכיר, אבל זה מיותר.

י. בר-יהודה: האם אפשר לומר: "האיש שקבל תשובה שלילית, או במשך שלשה חדשים לא קבל תשובה, ושאי לערער לפני בית דין מיוחד לענינים עלה. בתור בית דין מיוחד, ישב בית הדין העליון". במקרה זה, נשאר בית הדין העליון כמו שהוא.

היו"ר נ. ניר: כאן כתוב: "אשרת עולה תינתן לכל יהודי שהביע את רצונו להשתקע בארץ-ישראל" ולא איכפת לי אם הוא יחזיק את הויזה בכיסו, כי דבר זה שייך לתקנות. מה שמקשה עלי, הוא המשפט: "שהביע רצונו", ושאלתי היא: כיצד צריך אדם לעשות דבר זה? אפשר אולי לכתוב: "אשרת עולה תינתן לכל יהודי שטבקשה?"

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה למחוק סעיף-קטן(א) - 1 קולות.
נגד - רוב.

ההצעה נדחתה.

חבר הכנסת בר-יהודה שומר לעצמו
זכות הסתייגות.

בעד הצעת חבר הכנסת קלייבנוב
בנוגע לסעיף א' - 2 קולות.
נגד - רוב.

ההצעה נדחתה.

בעד ההצעה למחוק סעיף-קטן(ב) - 2 קולות.
נגד - רוב.

ההצעה נדחתה.

חברי הכנסת בר-יהודה וקלייבנוב
שומרים לעצמם זכות הסתייגות.

בסעיף ב' אני מוותר על הצעתי, בקשר להכנסת
המונח "ממשלת ישראל" במקום "שר העליה".

י. לם:

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לכתוב "לעלות"
במקום "להשתקע" - 2 קולות.
נגד - רוב.

ההצעה נדחתה.

בעד הצעת חבר הכנסת שפסל,
לכתוב: "...תינתן לכל יהודי
העומד לעלות, .. והניע רצונו
להשתקע...". - 2 קולות.
נגד - רוב.

ההצעה נדחתה.

בעד הצעת התיקון של חבר
הכנסת לם, לכתוב: "חוץ אם נוכח
שר העליה שאין לית ה...". - 5 קולות.
נגד - 3 קולות.

התיקון נתקבל.

היתה הצעה מרחיקת לכת יותר: למחוק הכל,
החל מן המלים: "חוץ אם נוכח שר העליה".

א. לנקין:

היו"ר נ. ניר: הצעתו של חבר הכנסת לנקין היתה, לכתוב: "אשרת
עולה תינתן לכל יהודי שהניע את רצונו להשתקע
בישראל", ולמחוק סעיפי-משנה (1) ו-(2).

ה צ ב ע ה

בעד הצעות חבר הכנסת לנקין - 4 קולות.
נגד - רוב.

ההצעות נדחו.

חבר הכנסת לנקין שומר לעצמו
זכות הסתייגות.

היו"ר נ. ניר: כאן קבלנו את הצעתו של חבר הכנסת למ, לכתוב:
"חוץ אם נוכח שר העליה שאין לחיתה מפני
שהמבקש..."

ס. בן-עמי: אני מציע לכתוב: "עליית המבקש".

היו"ר נ. ניר: לאחר שנתקבל תיקונו של חבר הכנסת למ, מציע
כעת חבר הכנסת בן-עמי לכתוב: "...חוץ אם שר
העליה נוכח שעליית המבקש תסכן..." וכו'.

ס. בן-עמי: לפי ההצעה שלי, יהיה נוסח הסעיף כדלקמן:
"...לחיתה מפני שעליית המבקש תסכן: א) בריאות
הציבור או בטחון המדינה; ב) לרגל העבירה שהוא פעל נגד העם היהודי".

היו"ר נ. ניר: תיקונו של חבר הכנסת בן-עמי, ידרוש את החלפת
המקומות של שני הסעיפים.

י. קליבנוב: מאחר שהוחלט למחוק את המלה "מבקש", אני רוצה
לשאול, מיהו המבקש עכשיו?

ה צ ב ע ה

בעד הצעת התיקון של חבר הכנסת בן-עמי - 4 קולות.
נגד - 6 קולות.

ההצעה נדחתה.

בעד הצעת חבר הכנסת וורהפטיג,
למחוק פסקה (1) בסעיף-קטן (ב) - 5 קולות.
נגד - 5 קולות.

ההצעה נדחתה.

חבר הכנסת וורהפטיג שומר לעצמו
זכות הסתייגות.

בעד הצעת חבר הכנסת שפטל, לכתוב
"פועל נגד העם היהודי" במקום "פעל" - 6 קולות.
נגד - 2 קולות.

ההצעה נתקבלה.

חבר הכנסת ע. אסף שומר לעצמו
זכות הסתייגות.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה למחוק סעיף 2 - 4 קולות.
נגד - רוב.

ההצעה בדחתה.

חבר הכנסת בר-יהודה שומר לעצמו
זכות הסתייגות.

בעד הצעת חבר הכנסת ת.טובי
למחוק המלה "בטחוננו" - 2 קולות.
נגד - רוב.

ההצעה בדחתה.

חבר הכנסת ת.טובי שומר לעצמו
זכות הסתייגות.

בעד הצעת התיקון, לכתוב
"בטחון המדינה" במקום "בטחוננו" - רוב.
ההצעה נתקבלה.

בעד הצעת חבר הכנסת לוונשטיין,
למחוק בסעיף-משנה (ב) (2) את
המלים: "בראות הצבור" - 6 קולות.
נגד - 7 קולות.

ההצעה בדחתה.

חבר הכנסת לוונשטיין שומר לעצמו
זכות הסתייגות.

היו"ר נ. ניר: בנוגע לבית-דין יש שלש הצעות: הצעה ראשונה -
לא להכניס שום דבר בנוגע לבית-דין, ואז
לפי החוק אפאא הכללי אפשר ללכת לבית-דין גבוה לצדק; הצעה שניה -
להכניס בית-דין, ואז: א) או בית דין מיוחד, ואז יש לקבוע איך
להרכיב אותו, או ב) לכתוב: בית דין עליון.

ב.צ. דינבורג: האם אי-אפשר להשאיר שני הדברים לבית-דין
העליון?

ח. כהן: זה בלתי אפשרי.

ה צ ב ע ה

(1) בעד ההצעה לא להכניס שום בית-דין,
וזה אומר שכל-אחד יכול ללכת לבית
דין גבוה לצדק - לפי החוק הכללי - 5 קולות.
(2) בעד ההצעה להכניס ערעור - 5 קולות (עם היו"ר).

הצבעה שניה

(1) בעד זה שאין מכניסים כאן ערעור,
והסעיף נשאר כמו שהוא - 5 קולות.
(2) בעד מתן אפשרות ערעור - 6 קולות.
נתקבלה ההצעה. לסתן אפשרות ערעור.

חבר הכנסת בר-רב-האי שומר לעצמו
זכות הסתייגות.

ה צ ב ע ה

- (1) בעד ההצעה, לאפשר הגשת ערעור לבית דין עליון - 6 קולות.
 - (2) בעד ההצעה, לאפשר הגשת ערעור לבית דין מיוחד - אין.
- נתקבלה ההצעה, שאפשר להגיש ערעור בענין זה לבית הדין העליון, ולחבר הכנסת בר-רב-האי יש הסתייגות לסעיף זה.

מ.ד. לוונשטיין: מה דינו של יהודי שעלה ארצה בלי אשרת עולה, וזה לפי דעת השר איננו רצוי למדינה. האם יכולים לגרש אותו, או להפעיל נגדו כל חוק אחר?

היו"ר נ. ניר: ענין זה איננו שייך לכאן.

י. בר-יהודה: יש תשובה לשאלה זו, כי נאמר: "יהודי שבא לישראל, ולאחר בואו - ולא כתוב אין הוא בא - הביע את רצונו להשתקע" - חלים עליו כל הדברים.

ח. כהן: היתה הצעה להכניס בחוק הזה הוראה, שאסור לגרש יהודי מן הארץ, והדבר הזה לא נתקבל. ענין זה יובא לדיון בפני הכנסת, תוך כדי דיון בחוק אחר - חוק הגירה.

י. לם: לאחר שעיינתי פעם נוספת בהסתייגותי, אני מנותר על הצעתי שנתקבלה מקודם, ש"אין נתינה מפני... וכו'.

היו"ר נ. ניר: מקודם נתקבלה הצעת תיקון של חבר הכנסת לם, האומרת: "...חוץ אם נוכח שר העליה שאין נתינה, מפני שהמבקש..." היות וחבר הכנסת לם שינה את דעתו בענין זה, הוא מציע כעת, לעשות רביזיה.

ה צ ב ע ה.

- בעד ההצעה לערוך רביזיה - 6 קולות.
 - נגד - אין.
- ההצעה נתקבלה.

היו"ר נ. ניר: עכשיו אני עומד להצביע שנית את התיקון, וחבר הכנסת לם יכול להגיד, שהוא מוריד את הצעת התיקון שלו.

י. לם: אני מוריד את הצעת התיקון שלי.

היו"ר נ. ניר: הנוסח יהיה איפוא: "...חוץ אם שר העליה נוכח, שהמבקש..." וכן הלאה, כמו שכתוב כאן.

י. קליבנוב: אם כבר הסכמנו לרביזיה, אני מציע להוסיף: "מבקש האשרה".

הצעת התיקון של חבר הכנסת קליבנוב - נתקבלה.

סעיף 3: תעודת עולה.

"יהודי שבא לישראל ולאחר כואו הביע את רצונו להשתקע בה, ושאי, בעודו בישראל, לקבל תעודת עולה בסייגים המפורשים בסעיף 2(ב)".

י. בר-יהודה: ברצוני לשאול, מדוע מכניסים כאן מונח חדש - "תעודת עולה", במקום "אשמת עולה".

ז. וורהפטיג: יהודי שבא לארץ-ישראל, האם אין צורך לציין: "שבא לארץ ישראל שלא כעולה"?

ח. כהן: אשרת עליה - לפי המושגים של המשפט הבינלאומי הנהוגים בפלאא ארץ - היא אותה חותמת שהמבקש להיכנס לארץ מקבל בחוץ-לארץ, ולא בארץ - וויזה. מסיבה זו, גם אנחנו ייחדנו את המושג של "אשרת עליה" לאותה הוויזה שמקבלים בחוץ-לארץ. וויזה שמקבלים בארץ, נתנו לה שם מיוחד - "תעודה". אין משהו מיוחד בשם "תעודה", וחשבנו גם לקרוא לזה בשם "אישור עליה", אבל אני חושב שמה שקבענו הוא הדבר הפשוט ביותר.

ב.צ. דינבורג: היות וקבלנו מקודם את המונח "אשרת עולה" במקום "אשרת עליה", אני מציע להשתמש גם כאן במונח "אשרת עולה".

א. לנקין: במקרה שתקבל הצעתי, למחוק את הסייגים בסעיף ב', צריך יהיה לתקן גם פה.

א. שפטל: אם עולה בא לארץ והביע את רצונו להשתקע בה, חלים עליו גם הסייגים, כלומר גם אלה שבסעיף הבריאות. אם הוא יהלה בארץ במחלה די קשה, האם דבר זה יכול למנוע ממנו את קבלת אשרת העליה? אני חושב שדבר זה יהיה לא צודק.

י. לם: בסעיף 4 כתוב: "שעלה לפני תחילת תקפו...". ובסעיף 3 נאמר: "ולאחז בואו...". שאלתי היא, איזה יהודי בא לישראל, ולאחר כואו הביע את רצונו להשתקע בה?

ח. כהן: זה יכול להיות תייר.

י. לם: אבל זה יכול גם להיות יהודי, שבא לפני חמש שנים.

א. ידין: דבר זה שייך לסעיף 4.

היו"ר ב. ניר: בסעיף 4, הוספנו את המלים "בזמן סן הזמנים".

י. לם: ברצוני לשאול, איזה ערובה ניתנת, שהשלטון לא ישתמש לרעה בסעיף 3א, כדי לשלול מיהודי שעלה ארצה לפני כמה שנים את זכותו, ולא ישתמש בסעיפים שבסעיפי-משנה (1) ו-(2)?

י. בר-יהודה: לשאלתו של חבר הכנסת לם, נדמה לי שיש תשובה פשוטה. אם יהודי נמצא בארץ מזמן שקמה המדינה, כלומר שנתיים וחצי - אות הוא, כי השתקע בה, ואיננו תייר.

במקום הכתוב בסעיף 3: "לקבל תעודת עולה בסייגים המפורשים בסעיף 2(ב)", אני מציע שתי הצעות אלטרנטיביות. הצעה ראשונה - אחרי המלים "תעודת עולה", לכתוב נקודה. הצעה שנייה - אם זה לא יתקבל, לכתוב: "בהתאם לסייגים המפורשים בסעיף 2(ב)(1)".

י. קליבנוב: אני מציע לשנות את סדר הסעיפים. סעיף 3 לסמן במספר 4, וסעיף 4 - במספר 3.

ע. אסף: לגבי הערתו של חבר הכנסת בר-יהודה בקשר לסייג של סעיף 2(ב), ברצוני לומר שאם היה האדם חולה בחוץ-לארץ, הרי הסייג מהצדק בעיני. הסייג איננו מוצדק לרעתי, אם האדם חלה בארץ.

י. בדר: אני מציע, במקום המלים "תעודת עולה", לכתוב: "אשרת עולה". אין צורך לרעתי, להבטיל בין תעודה ואשרה.

חבר הכנסת י. בדר שומה לעצמו זכות הסתייגות,
ומציע למחוק לקבל תעודת עולה, לכתוב
לקבל אשרת עולה.

מ.ד. לוונשטיין: אני מציע שסעיף 3 יתחיל במלים: "יהודי שהביע אחרי בואו לישראל את רצונו להשתקע...".

ח. כהן: לו היינו מקבלים את הצעת חבר הכנסת לוונשטיין, לא היה הבדל בין יהודי שבא לישראל לפי סעיף 4, או לפי סעיף 3. אדם יכול להיות יום אחד בארץ, ובכל זאת להשתקע ולהיחשב כעולה. לעומת זאת, הוא יכול גם להיות שנתיים, אבל באופן זמני, כי התעכב כאן בעל כרחו.

לא יהיה צורך, לפי דעתי, לעשות הבדל, הבחנה, בין אדם המבקש אשרת עליה בחוץ-לארץ, לבין אדם המבקשה בארץ - כפי שאומר חבר הכנסת שפטל. נקח מקרה של אדם שפעל נגד העם היהודי; למה זה שכבר הצליח להסתנן לארץ - ממנו אין אפשרות להמפטר?

א. שפטל: אני לקחתי מקרה שהאדם חלה בארץ, והארץ גרמה למחלתו.

ח. כהן: סעיף 3 איננו מדבר אלא על יהודי הנמצא בארץ באופן זמני. אם אדם נמצא פה באופן זמני, ומתברר שהוא לא קבל מחלה בארץ, אלא שהוא מסכן את בריאות הצבור - ויש לו צרעת, או שחפת פתוחה, ואפילו אם חלה כאן - שר העלים איננו מחוייב בשום מקרה, לא כשאדם נמצא בחוץ-לארץ ולא כשאדם נמצא בארץ, לסרב לו אשרת עליה. זה עניין שלו. הוא צריך להיות משוכנע, שבריאות הצבור אמנם עומדת בסכנה. אין מן הצדק, להפלות לרעה להודי שהצליח להיכנס ארצה, מיהודי שטרם בא ורוצה להיכנס.

היו"ר נ. ניר: חבר הכנסת לוונשטיין מציע לכתוב: "יהודי שהביע את רצונו להשתקע אחרי בואו", ולמחוק את המלים: "שבא לישראל".

מ. בן-עמי: יש מונח "בא", ויש "עלה". ברצוני לשאול, מי הגדיר את זה, ומי עושה את הפרשנות בעניין זה? אני מסופק אם בית-המשפט יבחין בין "בא" לבין "עלה".

ח. כהן: כל מי שקורא את החוק הזה, ימצא מיד שעליה פירושה - כניסה של יהודי שהביע את רצונו להשתקע בישראל; זאת אומרת, "עולה" הוא משתקע, ו"בא" איננו משתקע, ויש הבדל בין "בא" לבין "עלה"; לא הרי "ביאה" כהרי "עליה".

ה צ ב ע ה

בעד התיקון שהציע חבר הכנסת לוונשטיין - מיעוט.
נגד - רוב.

התיקון לא נתקבל.

בעד הצעת התיקון של חבר הכנסת בר-יהודה, למחוק המלים: "בסייגים המפורשים בסעיף 2(ב)".
- מיעוט.
- רוב.

התיקון לא נתקבל.

חבר הכנסת בר-יהודה שומר לעצמו זכות הסתייגות.

אם ההסתייגות הנ"ל לא תתקבל, בעד הצעתו השניה של חבר הכנסת בר-יהודה, במקום המלה "בסעיף 2(ב)" לכתוב "בסעיף 2(ב)(1)".
- מיעוט.
- רוב.

התיקון לא נתקבל.

חבר הכנסת בר-יהודה שומר לעצמו זכות הסתייגות.

בעד הצעת התיקון של חבר הכנסת שפסל, לכתוב: "פרט אם חלה במחלה זו בארץ".
- 6 קולות.
- 5 קולות.

התיקון נתקבל.

היו"ר נ. ניר: אני חייב עוד הצבעה בנוגע לסעיף 2 - הסתייגות של חבר הכנסת תופיק טובי. הצעתו היא, בסעיף 2(ב)(1), במקום "פועל נגד העם היהודי", לכתוב: "שיתף פעולה עם הנאצים".

ה צ ב ע ה

בעד הצעתו של חבר הכנסת ת. טובי - מיעוט.
נגד - רוב.

ההצעה לא נתקבלה.

חבר הכנסת ת. טובי שומר לעצמו זכות הסתייגות.

י. בר-זהודה: אני מציע את התיקון שהציע חבר הכנסת תופיק טובי, כתוספת.

היו"ר נ. ניר: אני הולך לפי הסדר שקבלנו. אם נקבל עכשיו שינויים בסעיף 2, יצטרך כל מי שהציע משהו לומר שהוא סוריד את הצעתו. אנחנו קבלנו מקודם את הנוסח: "פועל נגד העם היהודי".

ה צ ג ע ה

בעד ההצעה להוסיף בסעיף-קטן (ב)(1) המלים "או שיתף פעולה עם הנאצים" - 4 קולות.
נגד - 6 קולות.

ההצעה נדחתה.

חברא הכנסת בר-יהודה שומר לעצמו זכות הסתייגות.

סעיף 4: תושבים וילידים.

"כל יהודי שעלה לארץ והשתקע בה לפני תחילת תקפו של חוק זה, וכל יהודי שנולד בארץ, בין לפני ובין לאחר תחילת תקפו של חוק זה, דינו כדין עולה לפס חוק זה".

היו"ר נ. ניר:

אתמול החלטנו להוסיף את המלים "בזמן מן הזמנים", אחרי המלים "כל יהודי שעלה לארץ".

ח. כהן:

סעיף זה בא להקנות את הזכות המיוחדת ליהודים לפי חוק השבות, גם לאלה שאינם עולים לפי חוק השבות, אלא כבר עלו לפני כן - אשר נולדו פה. הזכויות האלו חשובות בעיקר, אבל לא רק לגבי האזרחות. כפי שכבר הזכיר חבר הכנסת בר-יהודה בהזדמנות הדיון על סעיף אחר, אין אנחנו רוצים להכניס הפלייה בין יהודי ללא-יהודי בכל חוק אחר. זהו החוק היחיד הקובע זכויות מיוחדות ליהודי באשר הוא יהודי. לפן אנו מכניסים כאן את סעיף 4, לחוק השבות, לחוק הדן בזכויות מיוחדות של יהודים - ולא לחוק האזרחות, אף על פי שמבחינה משפטית טהורה, אולי מוטב היה לעשות כן.

אנחנו מציעים בזה כמה תיקונים: א) אנחנו מסכימים למחוק את המלים "והשתקע בה" ~~צאצא בשורה הראשונה~~. ברור שהכוונה היא לכל מי שעלה לארץ בזמן מן הזמנים, ובאמת בפקודת סדרי השלטון והמשפט נאמר ~~אף~~ גם כן כך. מכאן באה גם הלשון הזו, האומרת: "בזמן מן הזמנים". מכיון שבהמשך הסעיף כתוב: "בין לפני ובין אחרי", טוב היה לבוא כאן לידי אחידות. לכן אני חוזר בכל זאת להצעתנו הקודמת ואומר: "כל יהודי שעלה לארץ והשתקע בה לפני תחילת.... בין לפני ובין לאחר תחילת תקפו של חוק זה, ובין לאחריה....".

הסכמנו לתיקון נוסף: במקום "דינו כדין עולה לפי חוק זה", לכתוב: "דינו כדין מי שעלה לפי חוק זה". על ידי כך אנחנו נשיג את כל המטרות שמחוקתנו להשיג.

ס. בן-עמי:

אני מציע להכניס את המלים "בזמן מן הזמנים" בצורה אחרת, ולאמור: "כל יהודי שעלה לארץ או נולד בה בזמן מן הזמנים....". הלידה יכולה להיות באיזה זמן שהוא, ואנחנו קובעים זאת לגבי כל מי שנולד. "בזמן מן הזמנים" פירושו: בכל זמן שהוא; אם כן - למה צריך להשתמש במונח: "בין לפני ובין לאחר"?

אני מציע איפוא, את הנוסח הבא: "כל יהודי שעלה לארץ או שנולד בה בכל זמן שהוא.... וכו'".

ח. כהן:

הצעה זו היא בלשוןך עבר.

ס. בן-עמי: אם כן, אפשר להוסיף: "מי שיוולד". אם תתקבל הצעה זו, אנחנו מקצרים ונותנים לסעיף צורה נאותה.

ד. כהן: נדמה לי שאם הדבר יישאר בצורה שהציע היועץ המשפטי, הרי הפסיק שלפני המלים "בין לפני" הוא מיותר. פה כתוב: "דינו כדין מי שעלה לפי חוק זה". מי שעלה לפי חוק זה צריך לקבל אשרת עליה; זאת אומרת, שאני למשל, אצטרך ללכת עכשיו לקבל אשרת עליה?

ח. כהן: קודם כל, להערותיו של חבר הכנסת בן-עמי. אי-אפשר לפסוח על שתי הסעיפים בצורה נוחה, כפי שהוא חושב, כי איננו רוצים שמע"ף 4 יחול גם על עולים שיעלו להבא. אם אנחנו מפרשים, שזה מחייב את כל השטנים, פירוש הדבר שזה יחול גם על העולים להבא, ואז אין כבר צורך בסעיף 2.

ס. בן-עמי: "שעלה", זה רק לגבי עבר.

ח. כהן: בלשון החוק, משתמשים בלשון עבר גם בשביל העתיד, ולכן אין לנו אפשרות אחרת, אלא להאריך קצת בדיבור.

בנוגע לשאלת חברת הכנסת כהן ברצוני לומר: מי שכבר נמצא בארץ, כל הסידורים בקשר לקבלת אשרת עליה הם כבר מאחוריו. תעודת עולה תינתן רק לאיש שלא עלה לארץ, אלא בא לארץ. מי שכבר עלה - עלה, אלא מי שרוצה לעלות - הוא צריך תעודת עולה. מסיבה זו, התיקון של חבר הכנסת למ הוא במקומו, שאנחנו נגיד: "דינו כדין מי שעלה", בלשון עבר.

היו"ר נ. ניר: יש הצעה של חבר הכנסת ת. טובי, המציע בסעיף 4, למחוק את המלים: "וכל יהודי שנולד בארץ בין לפני ובין לאחר תחילת תקפו של חוק זה".

ה צ ב ע ה

בעד הצעת התיקון של חבר הכנסת ת. טובי - אין.

ההצעה נדחתה.

חבר הכנסת ת. טובי שומר לעצמו זכות הסתייגות.

ח. כהן: בחוק האזרחות הכנסנו הוראה מפורשת, האומרת: "כל עולה לפי חוק זה יהיה אזרח ישראל". סעיף זה איננו חל על מי שחל להיות תושב ישראל לפני היכנס חוק זה לתקפו.

היו"ר נ. ניר: חבר הכנסת וורהפטיג מציע לסעיף 4 את הנוסח הבא: "כל יהודי שעלה לארץ בזמן מקומנים וכל יהודי שנולד בה, דינו כאילו עלה לפי חוק זה".

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר הכנסת וורהפטיג - 2 קולות.
בעד הנוסח שהציע משרד המשפטים - רוב.

בתקבל הנוסח שהציע משרד המשפטים

האוסר: "כל יהודי שעלה לארץ לפני תחילת תקפו של חוק זה, וכל יהודי שנולד בארץ בין לפני תחילת תקפו של חוק זה ובין לאחריה. דינו כדין מי שעלה לפי חוק זה".

סעיף 5: ביצוע ותקנות.

"שר העליה ממונה על ביצוע חוק זה,
והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע
לביצועו, לרבות מתן אשרות עליה
ותעודות עולה לקטינים עד גיל 18".

ח. כהן: הנוסח של הסעיף יהיה זה: "שר העליה ממונה
על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות
בכל הנוגע לביצועו, וכן למתן אשרות עולה ותעודות עולה לקטינים עד
גיל 18".

י. בר-יהודה: אם יתקבל - כפס שאין להניח - התיקון שלי
בסעיף 2(א), צריך יהיה לשנות את ניסוחו
של סעיף 5. אני מניח שדבר זה מקובל על דעת כל חברי הועדה.

ח. כהן: זה ברור.

י. לם: אם תתקבל הצעת הרוב בענין הערעורים לבית
הדין העליון, צריך להוסיף כאן, ששר המשפטים
רשאי להתקין תקנות בענין הערעורים האלה.

הצעת חבר הכנסת לם בתקבלה.

א. לנקין: אני חושב שהמלים "לקטינים עד גיל 18" עומדות
בסתירה למה שנאמר בסעיף אחר, שהתעודה ניתנת
לכל יהודי. אין צורך להגבילה הזאת, ולא דווקא לקטינים עד גיל 18;
לפי דעתי, המלים האלו מיותרות.

אני רוצה לבקש הוספת מלה אחת. אני מציע
להוסיף את המלה "סדרי" ולומר: "וכן סדר י מתן אשרות", ולא "מתן
אשרות עולה", כפי שכתוב כעת. הצעה זו באה לומר, שלא תהיה סמכות
לשר לתת אשרה או לא לתיתה, אלא ייאמר באיזה סדר יש לתת.

היו"ר נ. ניר: אם יתקבל תיקונו של חבר הכנסת בר-יהודה
לסעיף א', צריך יהיה לתקן סעיף זה.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת חבר הכנסת לנקין, למחוק
המלים "לקטינים עד גיל 18" - 1 קולות.
נגד - רוב.
ההצעה נדחתה.

חבר הכנסת לנקין שומר לעצמו
זכות הסתייגות.

בעד הצעת חבר הכנסת לנקין, להוסיף
המלה "סדרי" לפני המלים "מתן אשרות" - 1 קולות.
נגד - רוב.
ההצעה נדחתה.

חבר הכנסת לנקין שומר לעצמו
זכות הסתייגות.

י. בר-יהודה: אני מציע, שבתחילת ישיבת מליאת הכנסת נודיע בשם הועדה, שהיות והמליאה החליטה להעביר את החוק לוועדה, והיות ואנחנו גמרנו את עבודתנו ומוכנים לקריאה שניה - בניגוד להחלטה הפרוצדוראלית הקודמת - להחליט שמפסיקים את הויכוח, דנים בקריאה שניה של חוק השבות, והמשך הויכוח יתקיים רק על חוק האזרחות.

י. לם: אינני יודע למה זה נחוץ. בכדי להביא את החוק למליאה, נחוצה עוד עבודת הכנה. אני מציע שבתחילת הישיבה, עוד לא נודיע שום דבר, וכאשר תובאנה ההסתייגויות נוכל להפסיק את הויכוח, בצביע על כך, ונסשין אחר-כך.

היו"ר נ. ניר: את הצעת חבר הכנסת בר-יהודה אפשר לעשות רק לאחר החלטת הכנסת. החוק הזה יובא למליאה על-ידי חבר הכנסת לם, כי אני אהיה היושב-ראש בישיבת מליאת הכנסת.

עבודתנו מרובה מאד. עומד לפנינו חוק בנוגע לנאצים ועוזריהם; כמו כן החלטות הממשלה, ענין החוקה שאנחנו דוחים משיבה לישיבה ולבסוף חוק האזרחות. חברי הועדה מוכרחים לתת לי יפוי כוח, לקבוע - החל מן השבוע הבא - שתי ישיבות של המליאה.

הישיבה ננעלה בשעה 14.00
